تصویر ابو عبد الرحمن الکردي

دیوانی مەزڵوم

سەید ئەحمەدی شێخ محمدی بەنا بەرزنجەیی

چاپی یەکەم
سلێمانی - ٢٠٠٥

حکومەتی هەرێمی کوردستان
وەزارەتی رۆشنبیری
بەڕێوەبەرێتیی گشتیی چاپ و بڵاوکردنەوە
زنجیرە (٣١٤)

دیوانی

مەزلوم

سەید ئەحمەدی شێخ محەممەدی بەنا بەرزنجەیی

ئامادەکردن و پێداچوونەوەو پێشەکی

ئومێد کاکەڕەش

چاپی یەکەم — ٢٠٠٥

دیوانی مەزلوم

ناوی نووسەر: سەید ئەحمەدی شێخ محەمەدی بەنا بەرزنجەیی

بابەت: شیعر

ئامادەکردنی: ئومێد کاکەڕەش

چاپی یەکەم: سلێمانی — ٢٠٠٥

کۆمپیوتەرو دیزاین: مەهدی ئەحمەد

چاپ: چاپخانەی کارۆ

تیراژ: ١٠٠٠ دانە

ژمارەی سپاردنی (١٢٥)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی وەزارەتی رۆشنبیری پێدراوە.

www.roshnbiri . org

پێشەکی

(مەزڵوم)ی شاعیر یەکێکە لەو شاعیرانە کە لە تەمەنێکی زوودا ماڵئاوایی لێکردین و لەگەڵ چاولێکنانیدا دیوانەکەی پێچرایەوەو دەنگ و رەنگی نەما[1].

دەتوانین بڵێین ئەم شاعیرەمان شاعیرێکی کوردپەروەرو نیشتمانپەرست بووە، خۆشی و بەختەوەریی نەتەوەکەی بەلاوە زۆر گرنگ بووە، ئاوات و خواستی ئازادی و رزگاریی گەل و خاکەکەی بووە لە دەست ئیمپریالیزم و زۆردار:

رەبی، مووسایەك بنێرە قەومی کورد گشت یەك بخا
یا دەلیلێ تۆ عەتاکە، بۆ کوردە هەژارەکەت
خۆ رەزامەندین ئیلاهی، دەربچێ با رۆح و جان
با نەمێنین و رزگار بین گشت لە دەست رۆژگارەکەت

بێگومان چاوکردنەوەی رۆڵەکانی گەل و هوشیارکردنەوەیان بەهۆی زانست و زانیارییە تا لە کاروانی گەلان دوا نەکەون و بە هیواو ئاواتی خۆیان بگەن، لە زۆربەی هۆنراوەکانیدا هانای بۆ لای خوێندن بردووە کە چەکی گۆڕانکاریی سەردەمە و هەموو ئاوات و نیازێك دەهێنێتە دی:

خەوی غەفلەت تا بەکەی وا نۆبەتی هۆشیارییە
نۆبەتی عیلم و فنون و نۆبەیی بێدارییە
لەم زەمانە دەردی جاهیل، هەر بە دانا کارییە
دەردی جاهیل بێ دەواو سەعب و سەخت و سارییە

تەنانەت هەر لەو روانگەیەوە ئاورێك لە ئافرەتان دەداتەوەو دەیەوێت ئەو نەریتە کۆنە لە ناودا نەهێڵێت کە بواریان نەدەدا بە کچان بخوێنن و ئەم لە کچەکەی خۆیەوە دەست پێدەکات:

من کچە کوردێکم هوشیار
پوختەو خاوێن و نازدار

---

[1] کاك فریدون کریم قادر باسێکی لەسەر شاعیر نووسیوە لە گۆڤاری بەیان، ژمارە ١٤٦، ئاب، ١٩٨٨.

ئەچمە مەکتەب ئەخوێنم
رەگی نەزان دەردێنم
کە خوێندنم کرد تەواو
ئەبم بە کچێکی ناسراو

پاشان جوانیو دیمەنی خاکی کوردستانی رەنگین بۆتە هەوێنی هۆنراوەکانیو بە کامێرای هەستبزوێنی دیمەن بە دیمەنی ئەو کەژو کێوو کۆسارانەی گرتووە کە مرۆڤ ناتوانێ چاویان لێبتروکێنێو بۆ ساتێ بەجێیان بهێڵێ:

تۆزی خاکی کوردستانە، سورمەیە بۆ چاوی کورد
وردە بەردت چەشنی گەوهەر، پووشەکانت یاسەمین
ئاوی سافی چەشمەکانو شەوقی بەفری کێوەکان
هارەهارِی نەهرەکانت، میسلی فیردەوسی بەرین
هەر زەمانێ تۆ کە پۆشیت بەرگی سەوزی نەوبەهار
دێنە سەیرانت بە جارێ، چەند جوانی نازەنین

(شێخ سەلام)ی شاعیر لەگەڵ شاخی (ملەکەوە) کەوتە گفتوگۆ بۆ هەڵرشتنی ئەو داخو ناسۆرەی کە لە دڵیدا پەنگی خواردبوو لە داخی ناکۆکیو ناتەبایی قەومی کورد، (مەزلوم) بە هەمان هەستو سۆزەوە روو دەکاتە چیای (کورەکاژاو)و بەو هەنسكو داخەوە بەسەرهاتی رووخاندنی کۆماری کوردستانی لێدەپرسێت:

ئێستاکە بۆچی، ماتو شێواوی؟
بۆچی حەزینو زەرد هەڵگەڕاوی؟

☆ ☆ ☆

وەقتێ کە بیستم رۆژی رەشی کورد
هاتمە جەمبوش هەتا شەقم برد
کردم بە سەرما خاکی بێ شمار
یەخەی خۆم دڕی لە سەرتابەخوار

شاعیر لەگەڵ دەوروبەرەکەیدا ژیاوەو ژیانی گولەمەرگی بەسەر بردووە، هانای بۆ (کەرە)کەی بردووە کە پێش ئەم زۆر شاعیر باسیان کردووەو ژیانی رۆژانەیان لەگەڵدا بەسەر بردووە بۆ بژێوی ژیانیان، ئەوەتە بە کەرەکەی دەڵێت:

مایەی نۆمالّیم کەرێکی دێز بوو
چاپوكو وریا گەلێ بەهێز بوو
هەر بەناو کەر بوو رێگەو رەفتار خۆش
عەقڵی زیاتر بوو لە بەعزێ بێهۆش

ئەو داخو ناسۆرەی ژیانی دەگەڕێتەوە بۆ دنیاو چەرخی سەردەمەکەی کە زۆربەی شاعیران هاواریان لە دەست کردووەو ناڕەزاییان دەربڕیووە بەرامبەر بەو ژیانە کە تێیدان، ئەم شاعیرەشمان لەو هەستە پەنگخواردووە روو دەکاتە چەرخی چەپگەردی گەردوونو دەڵێت:

ئاگرت تێچێ جیهان، رەببی گەردنت شکێ بۆ کردەوەت
تۆی مەنبەعی فیسقو فەساد، تۆی ئالەتی زولمو قەتڵ
شاخی بەرزت رەببی دەربێ، بە دەم سزاو نەگبەتەوە
تەختو بەختت سەرنگون بێ، تا قیامەت بێ خەجەڵ

رەنگە (خەوبینین بە شەیتانەوە) بۆ تامو چێژی کارە سێکسییەکە بێتو زۆر شاعیری پێش ئەم خەوەیان دیوەو مەبەستەکەیان پێکاوە.. خەوی شاعیر جیهانی تۆڵەسەندنەوەیەو ئاواتەخوازە هەموو شەوێ شەیتان بێتە خەوی:

یاخوا سەد خێری وەها بێتە رێم
کە دوژمنی خۆم هەر بۆ خۆم بیگێم
ئەلحەمدولیلا لە رۆژی مەیدان
چەند زەربەی کاریم بە دوژمن گەیان

ئەگەر شەیتان خۆی کردبێت بەو کچە شۆخو شەنگەو لە ژوانی شاعیردا شەوی بەسەر بردبێت، رۆژانە چەندەها کیژی چاومەستو گۆنا بێگەرد بە بەردەمیدا گوزەر دەکەنو دڵە شەیداکەی شاعیر دەخەنە جۆشو بەهرەی هۆنراوەی پێدەبەخشن:

ئــەزانم نــەرمو نــازكو تــەڕی
بە خشلّی جوانی پۆشتەو بەفەڕی
ڕەنگینی دەلّێی گولّە شەستپەڕی
پێم نالّێی بۆچی لیمان بە شەڕی
یا جوابێ بدە یان چاو هەلّهێنە

ئەگەرچی زۆربەی هۆنراوەكانی لەسەر ڕێبازی هۆنراوەی كلاسیكەو ئاوێتەی كردەوە بە هۆنراوەی سەردەمەكەی كە شاعیران (قانعو سەلام) پەیڕەویان كردووە، بە وشەی نوێ هەستە پەنگخواردووەكەی نێو دڵو دەروونی دەربڕیوەو خەلّكی بە سانایی لە هۆنراوەكانی دەگەن، بەكارهێنانی هەندێ وشەی گرانو عەرەبی تەنها بۆ سەلیقە شیعرییەكەی دەگەڕێتەوە كە لەو سەردەمەدا باو بووەو ئەم نەیویستووە خۆی لێ لابدا. كە توانای بەدەری زالّبووەو جێگۆڕكێی بەو وشانە كردووە كە ئەمەش بەهرەی شاعیر زیاتر دەردەخات، بەداخەوە تەمەنی كورتی شاعیر بواری نەدا كە بەرهەمی زۆری ئەو ڕازە پەنهانەی دلیمان بۆ ئاشكرا بكاتو باشتر خۆی لەگەلّ بەرهەمە نوێكاندا بگونجێنێت:

گەرچی من عاسیو خەجالّەت بارم
ڕوو زەردو مەحجوب زۆر شەرمەزارم
لە مولّكی تۆدام هەر لەوێ ئەمرم
بە ڕووی ڕەشەوە دیوانت ئەگرم
خوایە بە جاهی شاهی بوراق سوار
خۆشبە لە جورمی (مەزلوم)ی هەژار

ئومێد كاكەڕەش

ژیان و بەسەرهاتی شاعیر

(مـەزڵوم) نازنـاوی (سـەید ئەحمـەد)ی کـوڕی (سـەید محەمـەد)ی بەنایـە[1]، لـە بنەچەی شێخەکانی بەرزنجەیە (شێخ عیساو شێخ موسا).

لە ساڵی ١٩١٦ لە بەرزنجە لەدایك بووە، لەگەڵ لەدایکبوونیدا دایکی کۆچی دوایی دەکاتو ئەو منداڵە حەوت ڕۆژ تەمەنە لە دنیای پڕ چەرمەسەریدا بێ نـازی دایك دەمێنێتەوە، بەهۆی نەنکییەوە (دایکی باوکی) گەورە دەکرێو نازی دەدرێتێ.

لـە تەمـەنی شـەش سـاڵیدا دەچـێتە قوتابخانـەو پـاش چـەند سـاڵێك وازی لێـدەهێنێو دەچـێتە حـوجرە لـە بەرزنجـە، لای مامۆسـتا (حـاجی شـێخ ئەحمـەد) خوێندوویەتی، پاشان ڕوو دەکاتە شاری سلێمانیو دەچێتە مزگەوتی هەمزە ئاغا لای مامۆسـتا (مـەلا محەمـەدی کـوردی) دەسـت دەکـات بـە خوێنـدنو پاشـان دەچـێتە مزگەوتی (بـن تەبـەقی هـەرمن)و لای مامۆستا (مـەلا ڕەحیمـی پـەرخی) تـا عیلمـی سەرف[2] دەخوێنێو لە دوای ئەوە واز لە خوێندن دەهێنێ.

لە پاش تەمەنی چوارده ساڵی بۆ بژێوی ژیانی خۆی دەسـتی داوەتـە کەسابەتو بازرگانیی کوتاڵو وردەواڵە فرۆشـتنو دەسـتگێڕی، لەگـەڵ دۆسـتێکی (شـێخ ساڵح)ی کارژاوی زۆربەی دێهاتـەکانی ناوچـەی شارەزوورو قـەرەداغو بەرزنجـە گـەڕاونو لـەو ماوەیەدا دەستمایەیەکی باشی پێکەوە ناوەو دوکانێکی لە بەرزنجە داناوەو دەکەوێتە سەر کەسابەتی خۆی بە دوکانداری.

هـەر ئـەو دوکانـە دەبێتـە قەلەندەرخانـەو جێگـای پیـاوانی ڕۆشـنبیری ئـەو سەردەمەو هاتوچۆی شاعیرانو ئەدەبدۆستانو سیاسەتمەدارانو گـەورەپیاوانی مـیری کـە ئـاڵوگۆڕی باسـی ئـەدەبیو ڕۆژگـاری تێـدا دەکـرا. ئـەوەی کـە هانـدەری ئـەم بەیەکگەیشـتنو چـاوپێکەوتنانە بـووە، دەوری شـاعیر خـۆی بـووە کـە پیـاوێکی دەمڕاستو ڕێکخەری نێـوان خـەڵکی بـووە، هەمیشـە دەم بـە پێکـەنینو قسـەخۆشو

---

[1] سەید محەمەدی بەننا، وەستایەکی شارەزاو کارامـە بـوو لـە دروسـتکردنی خانوبـەرەدا بۆیـە ئـەو نازناوەی بەسەردا بڕاو بە شێخ مەحەمەدی بەننا ناسراو بوو.

[2] هەر لە هەمان هۆنراوەدا دەڵێت:

لەگەڵ ئەم حاڵە بـێ فلـسو مـوفلیس
چوارده سـاڵ بـووم گەیمـە تەسـریف

دڵفراوان‌و دڵسۆز بووە، دژی شێخ‌و ئاغاو دەرەبەگ بووە، دەستی یارمەتیی درێژ کردووە بۆ هەژاران‌و نانبەدەر بووە.

نیشتمانپەروەرییەکەی ئەوەندەی دیکە خۆشەویستی کردبوو لای خەڵکی‌و ئەو هەڵوێستەی وایلێکردبوو کە بە نهێنی پەیوەندی بە پارتە سیاسییەکانی ئەو سەردەمەوە هەبێت، تەنانەت هەوڵی دەستەمۆکردنی پیاوانی میری داوە بۆ پاراستنی گیانی ئەو کەسانەی کە ناویان بەهۆی سیاسەتی ئەو سەردەمەوە دەهێنراو مەترسیی گرتنیان بوو.

(مەزڵوم) هاودەمی (موفتی پێنجوینی)و (قانع)و (شێخ سەلام)و (فەوزی)و (شێخ نوری شێخ ساڵح)و (شێخ جەعفەر حسین بەرزنجی)و (مەلا شێخ حەیدەری حاجی مامەند) بووەو هۆنراوەیان بۆ یەکتری ناردووە، بەداخەوە لەگەڵ ماڵئاوایی شاعیردا کە بەهۆی نەخۆشییەکی کتوپڕەوە لە رۆژی ١٩٥٥/٨/٩ لە تەمەنێکی کورتی (٣٩) ساڵیدا لە نەخۆشخانەی مەلەکی لە شاری سلێمانی چاو لێکدەنێ‌و لەگەڵیدا دیوانەکەی دەپێچرێتەوەو بێناز دەمێنێتەوە.

بۆ مامۆستا کزەڵ

بە ناوی بنەماڵەی (مەزڵوم)ی شاعیروە گەرمترین رێزو سوپاسی خۆمان پێشکەش بە مامۆستای رۆشنبیرو دڵسۆزو بە وەفا مامۆستا مەلا مەحموود (کزەڵ) ئەکەین کە ساڵانێکی زۆر ئەم دیوانەی لە فەوتان رزگار کرد. هەروەها رێزو سوپاسی بێپایانمان پێشکەش بە مامۆستای ئەدیب‌و رۆشنبیر مامۆستا ئومێد کاکەڕەش) دەکەین کە دڵسۆزانە دیوانەکەی لە پاش پێداچوونەوە ئامادەی کردو پێشەکیی بۆ نووسی‌و سەرلەنوێ بە رێنووسی سەردەم دایڕشتەوە.

هەروەها رێزو سوپاسمان بۆ برای دڵسۆزو خۆشەویست مامۆستا حسین عوسمان نێرگزەجاڕی کە ئەرکی زۆری کێشا بۆ پێداچوونەوەی ئەم دیوانە، داوا لە یەزدانی گەورە ئەکەین کە هەردەم دەستبەکار بن بۆ خزمەتی ئەدەبی کوردی، خوا نموونەیان زیاد بکات.

عمر سید احمد (مەزڵوم) بەرزنجی

ئەم دیوانەم چۆن پاراست؟

لە کاتی سەرەمەرگیدا زۆر پەرێشان بوو، بانگی شێخ (محی الدین)ی ئامۆزای کردوو پێیگووت: من تازە رۆیشتم، بەڵام مەلا مەحمود (کزەڵ) بێکەسە لەم ناوچەیەدا، ئاگاداری بکەو پەیوەندیی لەگەڵدا مەبڕە تا ئەتوانی، بەڵێ خوا هەڵناگریٚ تا لە ژیاندا بوو دۆستو دڵسۆزو برام بوو. وا رێکەوت هات بۆ لام، (شێخ محی الدین) ماڵی لە بەرزنجە بوو، دیوانەکەی دەستنووسی (مەزڵوم) خۆی هێنای بۆم بە نیازی ئەوەبوو بیخاتە ژێر چاپەوە، وتی: خۆت لەگەڵ خوالێخۆشبوودا ژیاویت، ئەزانی ئەو شیعرانە بە سۆنگەی چییەوە وتوویە، وەکیل بە ساغی بکەرەوە، بە خەتی خۆت چاك بینووسەرەوە لە یەك لاپەڕەداو ئەویتری با پاكو خاڵی بێت. منیش بە خەتێکی زۆر چاكو پاراو نووسیمەوە لەگەڵ پەراوێزدا، دامەوە دەستی خۆی بەڵام نوسخەی یەکەمی لای خۆم هێشتمەوە، بیرم کردەوە نەك ئەمەیان کارەساتی رۆژگار لەناوی بەرێت با بنەماکەی بمێنێتەوە.

بەڵێ مامۆستا (قانع) لە (شێخ محی الدین)ی وەرئەگرێتو ئەیباتو هەر ئەو بردنە بوو، وەکو زانیمان لەگەڵ هەندێك شتی نەختینەی خۆیو هۆنراوەی لە بیرێکدا گۆڕ ئەکریٚ، ئیتر لەناو ئەچێت بۆ هەتا هەتایە.

شینمە، دیسان گەرمە شینمە
بۆ (مەزڵوم)و (قانع) هێزو تینمە
کەڵە مێردانی ئەم کوردستانە
ئاوا گۆڕ ئەبن لە بیٚ بینمە
ئەیانووت ئێوە چەواشە ئەبن
ئای لە ئەو رۆژە سەرەی قینمە

وا دووبارە لەسەر هەمان بنەما کۆنە دیوانەکەی پیائەچمەوە، راستو لەنگو چەوتی رێنووسەکانی تێبینی ئەکەم، بە دڵسۆزییەوە نەمهێشت بفەوتێت. دەسا فەرموو کەسانو دڵسۆزانی مەزڵوم ئەوە ئەرزو ئەوە گەز، هیممەت بنوێنن تا مەزڵوم نەمرێت وەکو ئەو شاعیرانەی بیٚ ناونیشان سەریان نایەوە بە کوڵی ئەفسوسو کاشکیو ئەندۆهەوەو خۆزگەوە، بە ئەندۆهۆ کاشکییەوە کە پیا نەگەیشتبوو رۆیشت[1].

[1] شێخ عومەری کوڕی شاعیر دەستنووسی شاعیری بۆ هێنام کە بە خەتی شکستی فارسی نووسرابوو کە هەر ئەو دەستنووسەیە کە مامۆستا کزەڵ پاراستوویەتیو ناوی ناوە دیوانە کۆنەکە. ئەو دەستنووسەی مامۆستا کزەڵ ساغی کردۆتەوەو ئامادەی کردووە بۆ چاپ بە دەستمان نەگەیشت (ئومێد).

بیرەوەرییەك

شاعیری پێشکەوتنخواز (مەزڵوم) سید أحمدی شێخ محمدی بەننا دوکانێکی لە ژێر خانووەکەیداو لە ناوەڕاستی (برزنجە)دا کردبوو بە قەلەندەرخانەو یانەی رۆشنبیران‌و شاعیران‌و پیاوماقوڵانی سەردەمی خۆی.

من قوتابیی ناوەندی بووم لە سلێمانی ساڵی ١٩٤٧و ساڵانی بەرەوژوور، ئەو کاتە مامۆستا (قانع)ی شاعیرماڵی لە بەرزنجە بوو لە قوتابخانەی ئەوێ وانەی ئەوتەوەو دوای دەوام کاتەکانی لای (مەزڵوم) بەسەر ئەبرد بە شیعرو پەندی پێشینان‌و شیعری شاعیران‌و گوڵستان‌و بۆستانی سەعدی شیرازی کە مەزڵوم زۆربەیانی لەبەر بوو، منیش لە پشووی هاوینا خۆم ئاوێتەی ئەو کۆڕو کۆمەڵە ئەکرد، گوێم بۆ وتەکانیان شل ئەکرد، کاتێك مامۆستا (قانع) لەوێ نەما شاعیری خوالێخۆشبوو (شێخ أحمد شێخ غەنی) مامی (شێخ نوری شێخ صالح) نەقڵی بەرزنجە بوو، بە هاتنی یەکسەر بەم مەڵبەندی رۆشنبیرییە ئاشنا بوو کە ئەمەیش لە سەردەمی (هادی رشید چاوشلی)دا بوو کە یەکێ بوو لە عاشقانی ئەدەب.

(مەزڵوم) مرۆڤێکی پێشکەوتنخوازو ئاشتیخواز بوو، هەمیشە وێردی سەر زمانی باسی نەتەوەی کوردو چۆنیەتی گەیشتنی بە مافی رەوای خۆی وەك گەلانی تری جیهان، لەو کاتەدا منیش لە بزوتنەوەی نیشتمانیدا کارم دەکرد، باسی خەباتی گەلان‌و چالاکییەکانی بزوتنەوەی نیشتمانی نێو عێراقم بۆ دەگێڕانەوە، هەروەها لەوەش ئاگادارم کە ئەم شاعیرە پەیوەندی تۆکمەی هەبوو بە رێکخراوی (ئاشتیخوازانە)وە کە مامۆستا گۆران رابەریی دەکرد.

نەمری بۆ گشت شاعیران‌و ئەدیبانی گەلەکەمان.

بابەعەلی شێخ ئیسماعیل بەرزنجی

٢٠٠١/١٢/٧

چەپکە تیشکێك

ئەوەی کەمێك لە ژیانی (مەزڵوم)ی شاعیر شارەزا نەبێت وای بۆ دەچێت کە ئەم شاعیرە بە راستی مەزڵوم بووە، هەرچەندە زۆرینەی شاعیرانی کورد تا رادەیەك چەوساوە بوون، بەڵام بەندە ئەوەندەی لە نزیکترین کەسی خۆیەوە بۆم باسکراوە خۆشگوزەران و ژیانی ئاسایی بووە، بگرە لەچاو ژیانی ئەوکاتەی شارۆچکەی بەرزنجەدا وەك ساماندارن ژیاوە، پێدەچێت لە ژیانی سۆزداریدا مەزڵوم بووبێت، لێرەدا گوتەیەکی (ستیڤن سپینەر)ی شاعیرم دێتەوە یاد کە دەڵێت: خۆزگە وەك شاعیرێکی ئینگلیزی دەژیام و وەك شاعیرێکی عەرەب دەمردم چونکە ئەوەی لە مردنی شاعیرێکی عەرەبدا خەرج دەکرێت خودی شاعیر نیو هێندەی لە ژیاندا بۆ خەرج نەکراوە.

بەڵام (مەزڵوم)ی شاعیر وەك (مەلیحەخان)ی خێزانی بۆی باس کردووم وەك هەردووکیان ژیاویشەو مردووشە، مەزڵوم چەندە ژیانی لا خۆش بووە هێندەیش لەوە گەیشتووە کە ژیانی بە بێ رەنج و ماندووبوون، بە بێ خەبات و قوربانیدان گەشە ناکات و سەقامگیر نابێت، دەنا (مەزڵوم) بۆ هاوکاریی پارتە نهێنییەکانی ئەو کاتە دەکات، بە بەیاننامەو ئەدەبیاتیان لێوەردەگرێت و دەیانهێنێت بۆ بەرزنجە؟ دەنا بۆ دەچێتە بزوتنەوەی ئاشتیخوازان کە مامۆستا (گۆران)ی نەمر ئەندامی کارای بووە؟ دەنا بۆ وا بە توندی ستەم و ستەمکاران بە شیعر دادەشۆرێ و ریسوایان دەکات؟ دەنا بۆ لەگەڵ شۆڕشگێڕێکی بزێوی وەك (شێخ جعفری شێخ حسین) دەست تێکەڵی دەکات و قەلەندەرخانەکەی دەکات بە مەکۆی خەباتگێڕان و رۆشنبیران؟!

لە رۆژگارێکدا کە دیوەخانەکانی شاری سلێمانی وەك ماڵی شێخ لەتیف و حەمەی ئەورەحمان ئاغاو عزەت بەگو...... رۆڵێکی کاریگەریان دەگێڕا لە بواری گەلاڵەبوونی هەڵوێستە سیاسییەکان و راپەڕینە جەماوەرییەکاندا، بەڵێ لەو کاتەدا قەلەندەرخانە چکۆلەکەی (مەزڵوم)و دوکانەکەی لە بەرزنجە هەمان رۆڵیان گێڕاوە چ لە ئاستی ناوچەی بەرزنجەو چ لە شارۆچکەی خۆیدا.

شاعیری میللی کورد (مامۆستا قانع)ی نەمر شاعیری هەژاران بوو، دۆستێکی زۆر نزیکی مەزڵوم بوو، ساڵانە سەردانی بەرزنجەی دەکرد، جارێك بە قانعی گوت بۆ

وا رووتەڵەو شرپۆشیت، ئەگەر پێت خۆشبێت لە سلێمانی دوکانێکت بۆ دائەنێم، هەر کڵاوی تیا بفرۆشەو ئیتر لەم شرۆڵییە رزگارت دەبێت. (قانع)یش دەڵێت سید أحمد بڕوا بکە ئەگەر من دوکانی کڵاوفرۆشی دابنێم خوا لەمەودوا مرۆڤ بە بێ سەر خەڵق ئەکات!.

لە کۆتاییدا من لەوە دڵنیام کە کاروانی رۆشنبیریمان لە ساڵانی چلەکان و پەنجاکاندا لە خۆڕا چالاك نەبووە، دەیان شاعیری وەك (بێکەس)و (پیرەمێرد)و (قانع)و (مەزلوم)و (سەلام)و (موفتی توتنچی)و (بەنگینە)و (کزەڵ) ئەو کاروانەیان چالاکترو دەوڵەمەندتر کردووە.

ئەوەی شیاوی باسە بۆ رێزنان لەم شاعیرە لێهاتووە کۆمەڵێك لە دڵسۆزان و رۆشنبیران لە رۆژی (١٩٨٧/٤/١٠)دا یادێکی شکۆمەندو شایستەیان لە بەرزنجە ساز کرد بە ئامادەبوونی ژمارەیەکی زۆر لە رۆشنبیرانی سلێمان و دەوروبەر، چەندین گوتارو پارچە شیعری تیا خوێندرایەوە.

هەزاران سڵاو لە گیانی عاشقانی وشەی کوردی بە تایبەتی (مەزلوم)ی شاعیر.

حسین عوسمان نێرگسەجاڕی

سلێمانی

٢٠٠٢

ئەی وەتەن جەنناتی دنیام

ئـەی وەتـەن جـەنناتی دنیـام.. خـاکی کوردسـتانته[1]
حەوزی کەوسەر، ئاوی سـافی، چـەشمەکەی کوێسـتانته[2]
لـەزەتی میـوەی بەهەشـتی، تـەعمو بـۆی تـۆ ئـەدا
سـێو و هـەرمێو هـەنارو میـوەی بۆسـتانته[3]
وەقتـی نـەورۆزی بـەهاری، گـوڵ کـە خێمـە هەڵبـدا
سـەد (ئـیرەم) لای نانوێنـێ (رەوزەی ریزوانتـە)[4]
خوا لـە قورئاندا ئەفەرمووێ وەسفی جەنـەت بـێ میسـال
وەك سـەفای بـاغی میللـیو ئـاوی کانێسـکانته
ئەی وەتەن شایانی مەدحـە، شـاخو دەشـتو کێوەکـەت
یەك بە یەك ئەشـکەوتو غـارت، قەسرەکەی عەدنانتـە
گـەر سەریشـم دابنـێم، دایـم لـە وەسـفت هـەر حەقـە
نەقـدی جانیشـم فیـدای لاوەکـەی کوردانتـە
بولبـولی عاشـق بـە حوسـنی غونچـەکەی بـاغی گوڵـت
هـەر وەکـو (مـەزلوم) بـە دائـیم عاشـقو حەیرانتـە

---

[1] جەننات: بەهەشت.
[2] چەشم: سەرچاوە.
[3] بۆستان: باخو باخچە.
[4] ئیرەم: باخێکە لە بەهەشتا هەروەك (رەوزەی ریزوان).

ئەی وەتەن موشتاقی تۆیە

ئەی وەتـەن موشـتاقی تۆیـە، کـورد زوبـانی سـەر زەمـین
ئـــارەزووی گەرمییانـــە، عاشـــقی کوێســـتانی شـــین
تـۆزی خـاکی کوردسـتانە، سـورمەیە بـۆ چـاوی کـورد
وردە بـەردت چەشـنی گەوهـەر، پووشـەکانت یاسـەمین
ئـاوی سـافی چـەشمەکانو شـەوقی بـەفری کێوەکـان
هاڕەهـارِی نـەهرەکانت میسـلی فیردەوسـی بـەرین
هەر زەمانـێ تـۆ کـە پۆشـیت بـەرگی سـەوزی نەوبـەهار
دێتـە سـەیرانت بـە جـارێ، چـەند جـوانی نـازەنین
ڕۆژی سـەیرانە، ئـەبینم تـاقمی کـوردی جـوان
دێـنو دەڕۆن وا بـە نەشـئەو دەم بـە کـەیفو پێکـەنین
ئێمـە ئـەولادی کـوردینو کوردسـتانە جێگـەمان
بـۆ (تـەرەقی) نیشـتمانیو بـۆ عـیلم، تـا (چـین) دەچـین[5]
ئـەی جـوانو لاوی کـورد، عـیلمو زانـین فـەرزە بـۆت
بـا بخوێنین، بـا سـەعی کـەین، تـا لـە عالـەم دەرکـەوین
وەك عەرەب دەستم بە دامان ئەی ڕەفیقـانی کـورد زوبـان
بـا وەکـو (مـەزلوم) نـەبن چـاو بـە گریـەو دڵ حـەزین

---

[5] تەرەقی: پێشکەوتن، سەرکەوتن.

ئەی وەتەن چەند خۆشەویستی

ئەی وەتـەن چـەند خۆشەویـستی لای مـن‌و ئەحبابەکـەم
مەزرەعەی عیلم‌و فـەننی، تـۆی مەنبـەعی ئەفکارەکـەم[1]
تـۆی وەتـەن، مایـەی سـروودو مەرهـەمی ئازارەکـەم
رەونـــەقی بـــاغی علـــوم‌و مەعـــدەنی ئەســـرارەکەم
بـۆ (بـەیانت) هاتـە جـەنبووش، وا دڵـەی ئاوارەکـەم[2]

☆ ☆ ☆

قەومی کـورد ئیـتـر لـە ژێـر بـاری میحنـەت بێتـە دەر
تەوقی زیللـەت بـا فڕێـدەین، تـاجی شـاهی کەینـە سـەر
حوڕو مەزبوت، با بە جاریٚ شـاەو دەروێـش‌و بەگلـەر[3]
گۆی جەهالـەت بە چۆگانی عیلم‌و فـەن دەرکەینـە دەر[4]
لێبـــدەین چـــەپڵەو بخـــوێنین (شـــەرقیە)و ئەشـــعارەکەم[5]

☆ ☆ ☆

نـــەمامی نـــەورەس‌و تـــازە جوانـــانی وەتـــەن
عـاقڵ‌و هوشـیارو وریـا، پـڕ لـە دەرك‌و عـیلم‌و فـەن
بێنـە مەیـدانی فەسـاحەت بولبـولانی رووی چـەمەن
جـان فیـداو، جـان نسـارین بـۆ تـەرەقی ڕێـی وەتـەن[6]
بـا هـەموو یـەك بـین‌و تێکۆشـین لەسـەر ئیقرارەکـەم

☆ ☆ ☆

خـەوی غەفڵـەت تـا بـە کـەی وا نۆبـەتی هۆشـیارییە
نۆبـــەتی عـــیلم‌و فنـــون‌و نۆبـــەیی بێدارییـــە
لـــەم زەمانـــە دەردی جاهیـــل هـــەر بـــە دانـــا کارییـــە
دەردی جاهیـل بـیٚ دەواو سـەعب‌و سـەخت‌و سـارییە[7]
بۆیە (مەزڵوم) هاتە جەمبوش ئەو دڵەی بێچارەکەم

---

[1] مەنبەع: سەرچاوە. [2] جەنبوش: جوڵاندنەوە. [3] حوڕ: سەربەست. بەگلەر: بەگ.
[4] گۆی: خڕە وەك تۆپو لە دارە گەمەیەکی کوردییە. چۆگان: گۆچان. [5] شەرقیە: سروودی نیشتمانی.
[6] جان نسار: گیان بە قوربانکردن. تەرەقی: پێشکەوتن، سەرکەوتن. [7] سەعب: گران.

ئەی وەتەن بۆ سیسە رەنگت

ئـەی وەتـەن بـۆ سیسـە رەنگـت وا پەشـێوە حاڵەکـەت
شـەوقی ئیقبالـت نـەماوە، وێـران دیـارە ماڵەکـەت
لەشکری عـیلمو فنونـت چـی بەسـەر هـات، کـوێ رۆیـی
وا زەلیلـی دەسـتی جەهلـە، عـاقڵو هوشـیارەکەت
عەسـکەری غـەم لاوەکـانی تێکشـکانو رایفـڕان
بۆیـە ئەسـیرن وا بـە جـارێ نـازکو نازدارەکـەت
رەببـی مووسـایەك بنێـرە قـەومی کـورد گشـت یـەکبخا
یـا دەلیـلێ تـۆ عەتاکـە بـۆ کـوردە هەژارەکـەت
خـۆ رەزامەنـدین ئیلاهـی، دەربچـێ بـا رۆحو جـان
بـا نـەمێنینو رزگـاربین گشـت لـە دەسـت رۆژگارەکـەت
تۆ لـە (مەزڵوم) مەگرە عەتەب ئەی وەتەن سـەدجار دەخیـل[٢]
با سەراسەر خۆ لـە قـوڕ نـێم بـۆ کوردەکـەی غەمبارەکـەت

[٢] عەتەب: تانەو تەشەر.

نەورۆز

نــــەورۆز بـــەخێربێ، جـــەژنی نەوبـــەهار
دنیـــات نـــەجات دا، لــــە ســـەرما یـــەکجار
ســــوپای عــــەدلی تـــۆ گەیشــــتە لامــــان
نــــوقمین لــــــە گوڵـــــدا ســـــەرتابەدامان
بـــە هـــەوات لـــە جێـــی گـــەرمیانو کوێســـتان
گـــوڵ خێمـــەی هەڵـــدا بەیـــداغی چـــەقان
درەختــــــی دەشــــــتو چـــــیاو لاپـــــاڵان
کردیـــان بـــە بـــەردا کـــەوای ســـەوزو جـــوان
دەســـتەی گـــوڵی جـــوان، پەســـەندی نـــازدار
خـــۆی ئاریشــــدا لــــە کــــانیو کۆســــار
نێرگسی رووخۆش وەك جـوانی سـەر مـەس
خۆی کرد بە ساقیو پیاڵـەی زەڕ بـە دەس[1]
(کــــەنێرە) بــــۆنی خۆشــــی حــــازر کــــرد
بــــە بــــۆنی خۆشــــی جیهــــانی پــــڕ کــــرد
لــــە وشــــکە چــــەمان، ئــــاوان جــــاری بــــوون
ئاوەڵو چەمەن گشت ســـەوزو شـــین بـــوون[2]
هــــــاژەی قەڵبـــــەزان شمشـــــاڵی لێـــــدا
بـــای وەعـــدەی بـــەهار لـــە هەڵپەڕکێـــدا
مـــەلانی عاشـــق لــــە گــــوڵزاری شـــین
بەســــتە ئــــەخوێنن بــــە لەهجــــەی شــــیرین
گــــڕ وەك ئــــاگری زەردەشــــت هەڵگیرســــا
(مـــەزڵوم) لـــە مـــەدحت دەنگیشـــی نووســـا

---

[1] زەڕ: زەڕلی، جۆرە پیاڵەیەکە بۆ چا خواردنەوە بەکار دەهات.
[2] ئاوەڵ: چەمو کانی چکۆلە.

جەنگی دووەم

مــوژدەی نەســرەتە لــە هــەموو لاوە
ئەڵـــەمانیان شـــکان، گـــەڕاوە دواوە
لەشکری چەرچڵ وەك شـێری جـەنگی
هێتلـــەری تـــەواو هێنایـــە تـــەنگی
ئیتالیـــای لێکـــرد وا پشـــتی شـــکا
نفـــوزی نـــازی لای چەرچـــڵ نـــەما
هێتلـــەر هـــاتووە دوژمـــن بکـــوژێ
هەر خۆی لـە مەیـدان خـوێنی ئـەڕژێ
کـردەوەی وایـــە لـــە زووەوە ئـــەڵمان
شـــەڕی خـــۆترێن ئـــەکا بێگومـــان

★ ★ ★

کـوا هـەراو گـوڕەو گـەزافی هێتلـەر
ئـەیووت ئـەیگرم میســرو ســکندەر[٣]
ئەو دنیـای بـە گـای بـێ کـاوان زانـی
بگـــرێو بکـــوژێو بکـــا تـــاڵانی
لــە بـۆ ریشـی هـات سمێڵـی نـا بـان
کـــردەوەی وایـــە هێتلـــەری تـــاوان
لای ئینگلیـــز، ئـــەڵمان نیـــەتی نگـــین
وەك شـــەڕی پێشـــوو ئەبیاتـــە بـــەرلین

[٣] مەبەست لە شاری (ئەسکەندەرییەی میسرە).

من کچە کوردێکم

من کچە کوردێکم هوشیار
پوختەو خاوێن‌و نازدار
ئەچمە مەکتەب ئەخوێنم
رەگی جەهل دەردێنم
کە خوێندنم کرد تەواو
ئەبم بە کچێکی ناسراو
لە رێی بەرزیی ولاتم
سەر دانانە ئاواتم
بۆ خزمەتی هۆزەکەم
لە مەیدانا تۆز ئەکەم
بە شمشێری ئیتیفاق[1]
دەردێنم رەگی نیفاق
خوومە راستی‌و ئازادی
ئەژیم بە خۆشی‌و شادی

[1] ئیتیفاق: یەکگرتن.

منداڵێکی بچووك

مـــن منـــداڵی بچـــووکم، عـــومرم ســـاڵی تـــەواوە
گـــەر ئەپرســـی لـــە نـــاوم (عەبدولحەمیـــد)م نـــاوە
بـــابی منـــە (ســـەید ئەحمـــەد) لەقەبەکـــەی (مـــەزڵوم)ە
ئیســـمو شـــوهرەتو کونیـــەی لـــەم نـــاوەدا مەعلومـــە
لـــە رووی لوتـــفو مەرحەمـــەت، نەســـیحەتی ئـــەکردم:
لـــە بـــۆ عـــیلمو مەعریفـــەت بـــەرەو خـــۆری دەبـــردم
رۆڵـــە، هـــەتاکو لاوی لـــە بـــۆ عـــیلمو مەعریفـــەت
ســـەعیکە تـــۆ بـــە دائـــیم، بگـــرە رێگـــەی حەقیقـــەت
شـــوعلەی عیلمـــت دەربخـــە لـــە تـــاریکی جەهالـــەت
دڵ پـــڕ بکـــە لـــە شـــەوقی عـــیلمو فـــەنو عەدالـــەت
ئـــەبێ خزمـــەتی وەتـــەن بـــە دڵ، بـــە فـــەرز بزانـــی
(حـــوببی وەتـــەنت بـــێ)، ســـاحێب دیـــنو ئیمـــانی
نەســـەبی خـــۆت بناســـە بزانـــە کـــە تـــۆ کـــوردی
ســـاحێبی شـــاهۆ ســـوڵتان خـــاوەنی شـــێرو گـــوردی
بـــۆ ناســـینی قـــەومی کـــورد عـــیلمو تـــەئریخ بزانـــە
بـــە چـــاوی خـــۆت ئـــەبینی کـــە کـــورد شـــێری ژیانـــە
چـــەند شـــاهۆ، چـــەندە ســـوڵتان لـــە تەئریخـــدا بەیانـــە
یەکـــە پیـــاوێ مەشـــهووره ســـەرکردەی میدەکانـــە
کـــوردانی بـــاوكو بـــاپیر (مـــەزڵوم) نـــەبوون وەك ئێمـــە
ئـــەیان گـــوت کوردســـتان دایکمـــە هـــەم نیشـــتەجێمە

چاوێ هەڵبێنە[1]

چـاوێ هەڵبێنـــە، چـاوێ هەڵبێنـــە
گیانە بە عیشـوە بـەس خـۆت بنوێنـە
ئـارام لـــە دڵـــی عاشـــق مەسـێنە
تۆبیـــو جوانیـــت جـــەفا مەنوێنـــە[2]
وەکـــو عاشـــقان چـاوێ هەڵبێنـــە

☆ ☆ ☆

بە چینی زوڵـف‌و پەرچـەمی زەردت
بە ورشەو پرشەی گۆنـای بێگـەردت
بە لـەهجەی خۆش‌و شـیرینی فـەردت
هـــەرمن موبتـــەلام بـــە داوی دەردت
سـا بـە نەزاکـەت چـاوێ هەڵبێنـە

☆ ☆ ☆

عاشـــقم، ســـەبرم زۆر لا گرانـــە
راســـتە (دڵـــداری پـــەنهانی) جوانـــە
دڵـدار شـەرمن بـێ زۆر بـێ ویجدانـە
لـە کوێ رووپۆشین پیشـەی جوانانـە؟
ســـەرپۆش فرێـدەو چـاوێ هەڵبێنـــە

☆ ☆ ☆

---

[1] ئەم هەڵبەستە لە گۆڤاری گەلاوێژی ساڵی پێنجەم، ژمارە/ ٥، تەمموزی ١٩٤٤دا بڵاو کراوەتەوە.
[2] جەفا: ستەم.

بــۆ خــۆت ئــەزانی گرفتــاری تــۆم
کــردەوەی تۆیــە زامــانی بــە سـۆم
بــۆ تــۆ دێوانــەو دیــلو ڕەنجــەڕۆم
خۆشــم نــازانم ڕووەو کــوێ بــڕۆم
بــۆ منــی هــەژار چــاوێ هەڵبێنــە

☆ ☆ ☆

ئــەزانم نــەرمو نــازکو تــەڕی
بـە خشـڵی جـوانی پۆشـتەو بەفـەڕی
ڕەنگینــی دەڵێــی گوڵــە شەسـتپەڕی
پـێم نـاڵێی بۆچـی لێمـان بـە شـەڕی
یـا جوابـێ بـدە یـان چـاو هەڵبێنـە

☆ ☆ ☆

بــۆ خــۆم فامــانم ئــەبێ بــە ئێشــم
ئـەبێ بـە نەشـتەر دڵـەی پـڕ ئێشـم
ئــەبێ بــە ئــازار دەروونــی ڕێشــم
هــەتا کــەی سـزاو ناسـۆر بکێشـم
بــۆ دەوای دەردم چــاوێ هەڵبێنــە

☆ ☆ ☆

میوانی تۆم

میـوانی تـۆم ئـەم ئێـوارە، تـۆ بزانـە بـە یـەکجار
ماچـم ئـەوێ، ماچـم ئـەوێ، سـەیرانێکی بێشـمار
داوا ئەکەم مەقسـو دەکـەم! نیگایـەکی گـەرمو گـوڕ
دەم بخەرە ناوی دەمـم دەسـپێبکەین (بـۆسو کـەنار)[1]
لە باخاتی حوسنی سینەت بـە موحیبـەت پێم عەتاکـە
دوو لیمـۆی (تـازە دەسـی) نـازەنینی نەزاکەتـدار
لـەم دەعوەتـە بـا فرسـەتبێ بـێ تۆبیـو خـوا رەقیبـانم
با سەراسەر خـۆ لـە قـوڕنێن سـەرو دامـان تابـەخوار
باکت چییە (مەزڵوم) ئەمڕۆ ئەم دەعوەتە هەر بـۆ تۆیـە
بخۆ بخۆ نەفست کوێرکە لـە چیمەنو بـاخو گـوڵزار

[1] بۆس: ماچماچێن.

غەزال

مەعشـــوقی منـــە، غـــەزال دولبـــەرم[٢]
مـــەحبوبی خۆمـــە شـــێوەی ســـروەرم
چـــاوم چـــاوەڕێی فـــەرمانی عەینـــە[٣]
دڵ پەشـــێواوی خـــەمی زوڵفەینـــە
بـــاغی ئیرەمـــم خـــەت و خـــاڵی لـــەیل
کـــانی گەوهـــەرم کـــەلامی بـــە مـــەیل[٤]
هەتا مەیلت بـــوو، عەشـــقت لـــە سـەرما
بـــە بـــێ مـــەیلی تـــۆ دڵ شـــەوقی نـــەما
پیشـــەی فـــەرهادەو، مەجنونـــە کـــارم
وێـــڵ و ئـــاوارەی کـــەژو کۆســـارم
کتێـــە: کەشـــکۆڵ، قەڵەمـــە: عەســـام
دەروێشـــی ئەکـــەم تـــا (یـــوم القیـــام)[٥]
(مەزڵوم)ی بێکـەس بـێ بـەهرەو ئیقبـال
پشـــتیوانت بـــێ یـــەکتای (ذو الجـــلال)[٦]

---

[٢] غەزال: ئاسك.
[٣] عەین: چاو.
[٤] کەلام: قسە.
[٥] یوم القیام: ڕۆژی هەستان، ڕۆژی زیندووبوونەوە.
[٦] ذو الجلال: خاوەن شکۆ (مەبەست لە خوایە).

کوشتەمی

کوشتەمی عەشقم نەما
بەزەیی پیاما نەهات
نەفرەتی کردم کچێ
بۆ دەوای دەردم بدات
مایەی سوتانمە
مەرهەمی دڵی زارم
خستمییە بەحری میحنەت
بۆ شیفای دەردم نەهات
کەمەندی هەردوو پامە
وا ئەسیری خەراباتم[1]
بە دائیم قورِ دەپێوم
بەڵکو یارم نیگا بکات
بۆ دڵی لەت لەت کردم
رەفیقی چۆڵ و دەشتم؟
دەرمانی دەردم بکە
لێو لەسەر لێوم بخات
فرێی دە با دەرکەوێ
وردە خاڵی دەوری لێوت
ئەگریجەی خاوو زەردت

---

[1] خەرابات: مەیخانە.

دەمـــاغم بـــۆ موعەتـــەر کـــات
توخـــــوا شـــــیرین ئاســـــا
بـــە نـــاز منـــی بێکـــەس بلاوێنـــە
برێـــژە خـــوار ئەشـــکی خـــوێنین
بـــۆ مەزرەعـــەی جـــەورو جـــەفات
گرفتـــــاری دەردی عەشـــــقم
وەکـــو فـــەرهاد غـــەرقی خـــونم
ئینتزاری وەســـڵی تۆیـــە (مـــەزڵوم)
(حـــین یـــأتي وقـــت الوفـــات)[٢]

---

[٢] هەتا ئەو کاتەی دەمرێت.

لوتفی یارم

کە مـن لـوتفی ئـەو یـارم بـێ بـە سـەروەتی دنیـای نـادەم
هـەتا لەنجـەی دڵـدارم بـێ بـە زینـەت‌و زێبـای نـادەم
کەمـەر بەسـتەی عەشـقی یـارم لـە دنیـادا هـەتا مـاوم
چاوی رەشی مەحبوبی خۆم بـە سـەد بـەهێ‌و رەعنـای نـادەم
وەکو سۆفی لـە خـەڵوەتام بـە دڵ ئەکـەم سـەنای دولبـەر[1]
ئەمن نیمـە خـولقی (هـاوهو)، دەس لـە دەف‌و عەسـا نـادەم
دەسـتەو دوعـام مـن بـە دائیـم لـە حـزووری دیـوانی خـوا
ئەگەر حیفزی نەکا حافز گوێ بـە نوشـتەی شـێخیش نـادەم
دە (فیردەوسـی) بڵـێ بـۆ مـن ئـەی دولبـەری ئـاوارەخورِ[2]
ناکەم یادی (خاڵەی رێـوار) بـە حـەیران‌و ئـای ئـای نـادەم
لـە نەزعایـە (مـەزڵوم) ئـەڵێ ئەگـەر یـارم بملاوێنـێ[3]
نییـە بـاکم بـە یاسـین‌و بـە تـەڵقینی مـەلای نـادەم

---

[1] سەنا: ستایش، مەدح.
[2] فیردەوسی: ناوی سترانێك بوو لەو رۆژگارەدا.
[3] نەزع: گیانکێشان.

سادەپەرستی

هەرکەسێ نەبێ سادە رووخێکی لە دیوانا[٤]
مایەپووچو رووتو قووت بێ لە دینو لە ئیمانا
هەرکەسێ سادەپەرستە بیپارێزە ئیلاهی
لە غەمو دەردو بەلاو موسیبەت لە جیهانا
مورشیدە، سادەپەرستی، موریدیەتی، ئەمانە:
خورشیدە چ فەرهادە، چ یوسف لە زەمانا
عەزیزە، خۆشەویستە، موعتەبەرە، براکەم!
ئەم عەشقە لە نەزەر ئەهلی عەشقو ئیمانا
تەسخیرو کەمەندکێشی ئەم عەشقەیە بزانە:
سەد یوسفو زلێخا شۆڕەسوارن لە بیابانا
سەربەستو هونەرمەندە، چاپووکە عاشقی
چالاکو جەسوورە، چ شێرێکە لە مەیدانا
ئوسوڵو قاعیدەی عاشق وەهایە (مەزڵوم)
سووتانە بە بێ دەنگی لە بەیانا

[٤] سادە رووخ: ئافرەتێکی جوان.

هەر لە ئەزەل

هەر لە ئەزەل بوو بە ئیرسم هەمی دڵو غەمی دنیا[1]
جێنشینی فەرهادم‌و میراتگری عەشقی لەیلا
بێنسییە دڵی زارم لە سەروەتی وەسڵی یارم
بوونە عەدو کەسوکارم، دوژمنانە ئەکا تکا
غەمی زەمان رەفیقمە، فیراقی یار حەریفمە[2]
کەسوکارم رەقیبمە، باب‌و مامە لەگەڵ برا
بێگانەیە بە من تالیع‌و شانس، رۆیی کەماڵ[3]
دێوانەیە فیکرو خەیاڵ، زەوقی نەما دڵ ئەبەدا
تاراجی کرد عەقڵ‌و دەرکم شاهی عەشقت (وا ئەسەفا)!
خاڵی ماوە خێمەی خەیاڵ سوڵتانی دڵ ئەسیر کرا
ساتێ نەبوو کە فاریغ بێ (مەزڵوم) لە دەس هیجرانی یار
ساتێ نەبوو ئاسوودە بێ لە زوڵمی تۆ ئەی بێوەفا

---

[1] هەمی: خەفەتی.
[2] حەریفمە: هاودەممە.
[3] تالیع: بەخت‌و ناوچەوان. کەماڵ: لاوی، جوانی.

بە ئەمری زاتی سوبحانە

بـە ئـەمری زاتـی سـوبحانە کـە ئـەمڕۆ جـەژنی قوربانـە
هـەموو عالـەم موعەتتـەر بـوو بـە بـۆی ڕێحـانی جانانـە
سەراسەر خامەکی ئەخزەر کە پۆشی خـواروو ژوورو سـەر
حەزین بـوو جیهـان یەکسـەر، بـە بـۆی مشـکینی خوبانـە[٤]
وەکو قەوسو قەزەح وایە کـە سـەوزو سووری لەبەردایـە
ئـەڵێی جـەناتی دونیایـە کـوڕو کـچ حـۆریو غیلمانـە
بـە گـوڵزاری موعەتتـەردا، بـە ئـەبرۆی مـودەوەردا
بـە رووخسـاری منـەوەردا ئـەڵێی مـاهی تابانـە
بە مەدحی بەرزی باڵای یار بە وەسـفی جـوانی کـاڵای یـار
بـە سـوخمەی ئـاڵو واڵای یـار، هـەزاری شـێتو دێوانـە
لە تاو چـاوی عـەیاری تـۆ لـە دەس زوڵفـی رەشماری تـۆ
لەبەر جـەورو جـەفای تـۆ کـە (مـەزلوم) مـاتو حەیرانـە

---

[٤] موشکین: ماددەیەکی بۆنخۆشە.

موسوڵمانان چ غەوغایە

موسـڵمانان چ غەوغایـە، کـەوا کەوتۆتـە دنیـاوە
لـە مـەغریب روو بـە مەشـریقە، تلـوعی رۆژ سـەری داوە
سەراسـیمەو (پەرێشـان دڵ) رووەو مـەغریب نیگـاهم کـرد
کـە دیـم چـەشمی نیگـاری مـن لـە گوڵشـەن شـوعلەی داوە
بـە شـوعلەی دیدەهـەڵهاتن، ئـەوی عاشـق بـوو هـەڵهاتن
کـە دوژمـن عاشـقانە وا سـوپای بـۆ ئێمـە هێنـاوە
هەردوو سەری کوڵمی ئەڵێن شوعلەی شەمس و قەمەرە چییە؟
ئـەمیان ئـەڵێی مـەهی چـواردە، ئـەویان تەعنـەی لـە رۆژ داوە
شـەهدی دەمـی بـە شـیرینی دەعـوا لەگـەڵ کەوسـەر ئـەکا
سـیاماری سـەری زوڵفـی کـە پێچـی حوسـنی خـۆی داوە
منـی (مـەزڵوم) گرفتـارم لـە دەس سـیحرو جـادووی دولبـەر
عـەجایب تـەبعی ناسـك بـوو کـە ئـەم چـەند شـیعرەی دانـاوە

بۆچی نەبم بە دێوانە

بۆچی نـەبم بـە دێوانـە، بـۆ شـێت نـەبم لـە داغـی تـۆ
بۆچ نەسووتێ وەك پەروانە، دڵ لە کوورەی فیراقـی تـۆ
دڵی بردم لەنجـەو لارت، شـێتی کـردم چـاوی کاڵــت
پابەندمە دانـەی خاڵــت، بـە دوو ئـەبرۆی کـەمانی تـۆ
لەتلــەت بـووە دڵــی زارم، دڵ پـڕ غـەمو پـڕ ئـازارم
وا کوشـتمی ئـەی نیگـارم، گێلگێلــەو پەرچـەمی تـۆ
خوێناوی بوو دەستی لەیلم بـە خوێنـاوی دڵـی کـەیلم
ئەسـیر بـووە دڵو مـەیلم بـە پەرچـەمی سـیاهی تـۆ
بۆ نەڕژێ ئەشـکی خـوێنین لـە چـەشمەی دڵـی حـەزین
بۆ دەرنەچێ سەیلی ئەسـرین لـە کانیـاوی جـەفای تـۆ
لە نەزعایە (مەزڵوم)ەکەت تانـە مـەدە لـە مەعشـوقت
عیلاجیکـە مەحبوبەکـەت، بـا نـەیکوژێ جـەفای تـۆ

دڵ پەرێشانە

دڵ پەرێشانە لە دووریت بە سێ دەرد، ئەی دولبەرم
یەك بە فیرقەت، دوو بە هیجران، سێ دوژمنی بێفەڕم[1]
بۆ دڵی بیماری من هەر لە دونیا سێ بەڵایە
یەك برینـدار، دوو نەخۆشیو، سێ شەهیدی خەنجەرم
مانعی وەسڵی منو تۆن، سێ گرۆهی شەرمەزار
یەك رەقیب، دوو بەخیلو، سێ دوژمنی بێشەرم
مەرهەمی دەردی دڵم هەر لە دونیا سێ دەوایە
یەك تەبیب، دوو دەلیلو، سێ ویسالی مەنزەرم[2]
دەردی دڵم گەر دەپرسی لەتلەتی سێ شت بووە
یەك بە تەعنە، دوو بە لۆمە، سێ بە خەندەی مەحقەرم[3]
ئاهی (مەزڵوم) گەر ئەپرسی بەم سێ وەسفە چارییە
یەك شەهادە، دوو شەفاعەت، سێ دیوانی مەحشەرم

---

[1] فیرقەت: دووری، جودایی. عەدوو: دوژمن.
[2] مەنزەر: ئەو جێگەیەی چاونیگاو سەرنج رادەكێشێ.
[3] تەعنە: سەرزەنشت. مەحقەر: ناحەز.

چاوی کاڵت

چـــاوی کاڵـــت وا ئـــەزانم فیتنەیـــەو قاتیـــل
تیغـی ئـەبرۆت وا لــە کـارداو لەنجەکـەت مائیـل[4]
خەنـــدەکانت ئـــەمکوژێتو خاڵـــەکانت داومـــە
خەنجـــەر ئاســـا موژگانـــت، زوڵفەکـــەت هائیـــل
گوارەکـانی بـانی شـانو پلپڵــەی بـانی سـەرت
سڵسـڵەی گێسـوی سـیاهت وەك ئـەژدیها حاسـیل[5]
جەرگو دڵ سـووتاوی تۆیـە، عەرعـەری نازدارەکـەم!
بۆکـــوروزی دڵ لـــە عالـــەم بۆتـــە ئـــاگری نائیـــل
گـەه بـە عیشـوەو لارو لەنجـە، گـەه نیـازی نـازەنین
گەه بە غـەمزەو لارە پێچـت، لـە کـن نیگـات واسیڵ
کوڵمی سوورت کوشتمی، ملوانکەکـەت زنجیری پـێم
جـا بـە تـەحقیق بـێ نـەجاتم یـان هـەروا دەبم زەلیـل
قاسـیدی قـەلبی حـەزین تـەبلیغی (مـەزڵوم) ئـەکا
میسـلی فـەرهاد لەشـکری غـەم، واعیـەو شـامیل

[4] مائیل: حەزلێکەر.
[5] حاسیل: ئەمێنێتەوە.

ژن[1]

ئاخ لە بۆ ژنێك كەمێ نیوداشت بێ
بەڵام بە شەرتێ بەكەڵكی داشت بێ
بۆ فەقێو حوجرە چاكو دەمدوو بێ
لەگەڵ هەموویان رووخۆش‌و ئاشت بێ
ڕێزیان لێبگرێ بە میهرەبانی
خزمەتكردنیان بە بێ پاداشت بێ

كوڕ[2]

كوڕ لە كوێ ئەبێ پیشەی كچی بێ
سووراوی كولمو بۆیەی لچی بێ
سمێڵ نیشانەی پیاوە بیتاشی
دائیم خەریكی شانەی پرچی بێ
با هەستێ رۆحی بخاتە سەر دەس
پێشەنگی خەبات بەر نەدا بۆ كەس
تا گەڵ بباتە لوتكەی ئازادی
ئەوساكە بژی بە خۆشی‌و شادی

[1] ئەم هۆنراوەیە لە دەمی مامۆستا مەلا مەحمووی كزەڵ وەرگیراوە.
[2] ئەم هۆنراوەیە لە دەمی مامۆستا مەلا مەحمووی كزەڵ وەرگیراوە.

لە وەسفی جوانیت

لە وەسفی جوانیت ئەی یاری دڵدار
ئەم دوو سێ فەردە ئەڵێم بە یادگار
ئەبرۆت بە نەقش سونعی ئیلاهی
کێشراوە وەك تاق، ئیقبالی شاهی
چاوت گەلاوێژ، پریشکە دێنێ
روومەت ئاوێنە، ئینسان ئەنوێنێ
دەم کانی یاقووت، پڕە لە گەوهەر
زوبان شیرینتر لە شەهدو شەکەر
دوو زوڵفی رەشت، هەر وەکو رەشمار
ئاڵاوە لە مل نازگی نازدار
گەردی وەك بلوور، مینایی بێگەرد
شیرین‌و پەسەند وەك ئاڵتونی زەرد
زوڵفت وەك کەمەند نێچیری بەهرام
بۆتە زنجیری دڵەی نابەکام
مەمانت نارنج، یا لیمۆی کاڵە
یاخود شەمامە یان پرتەقاڵە
گۆنات وەکو شەمع، منیش پەروانە
بە حوسنت سووتام، جەرگم بریانە
سینەت بە وێنەی بەفری تازەو تەڕ
ساف‌و بێگەردی وەك بەردی مەڕمەڕ
نافەت عەتڕرێز پڕ موشك‌و عەنبەر[٣]
پڕ لە رائیحەو بۆنی موعەتتەر
شەرتە (مەزڵوم)یش لەیلی نازپەروەر!
مەجنونی تۆبێ تا رۆژی مەحشەر

---

[٣] نافەت: ناووك. موشك: ماددەیەکی بۆنخۆشە لە ناووکی مامزی موشك دێتە دەرێ.

من و شەیتان

هەر ئەمووت خۆزگە بمدیایە شەیتان
ئیبلیسی لەعین دوژمنی رەحمان
داخی دڵی خۆم پێ بڕشتایە
حەقی بەرو دوام لێیسەندایە
من بەو داخەوە گەلێ مامەوە
بەو حەسرەتەوە ئەتلامەوە
تا ئاخر، شەوێ وەختی نیوەشەو
بە عەزمی نوستن چاوم چووە خەو
دیم لە خەومدا تازە جەوانێ
بە بالاّ عەرعەر، شیرین زوبانێ
گەردن وەك شووشەی گولاّو موعەتتەر
نازکی گۆنای لە گوڵ ناسکتر
بە سەد نەزاکەت هات بەلامەوە
زامار بووم، زامی بۆ کولاّمەوە
چاوم هەڵبڕی، دیم چاوی مەستی
خەیلێ بێهۆش بووم کەوتم بە مەستی
وتم: ئەی جوان، تۆ بی جوانی خۆت
پەریت، ئادەمیت، بڵێ ناوی خۆت
تۆ بۆچی وێڵی، بۆچی عەودالّی
بۆچی موحتاجی دیوانو مالّی؟

☆ ☆ ☆

دەم بە خەندەوە، جوابی دامەوە

یـــەك دوو قـــەدەمێ هـــات بەلامـــەوە
وتـــی: پـــەری نـــیم، ئـــادەمیزادم
وتـــی گوڵچـــینی بـــاغی مـــوردام
مـــن ئـــەو کچـــەم کـــە پـــارو پێـــرار
لـــە عەشـــقی منـــدا لات نـــەبوو قـــەرار
ئێـــستاش بـــە یـــادی جـــاری جارانـــت
خـــۆم بـــە دیـــاری هێنـــا دیوانـــت
بـــۆ فـــەرەحی دڵ بـــۆ خـــەڵوەتی خـــەو[1]
لـــە بـــۆ ســـەیرانو رابـــواردنی شـــەو
وتم بـــــەخێربێی قـــــوەتی ئـــــەژنۆم
مەرهـــەمی دەردی زامـــانی بـــە ســـۆم
گـــەلێ مـــەمنون بـــووم ئەزیـــەتت کێشـــا
لـــە بـــۆ دیـــدەنی تەشـــریفت هێنـــا
فەقـــەت تـــۆ نابـــێ گلـــەیی بکـــەی
تەعنـــەی بێمـــەیلی لـــە دڵـــم بـــدەی
مـــن لـــە پـــارەوە قـــەولم کـــردووە
لـــە حـــەرام دوور بم تۆبـــەم کـــردووە
ئێـــستا تـــۆ لـــە مـــن بـــە شـــەرعو قـــانوون
گـــەلێ حـــەرامی بـــە بـــێ چەندوچـــوون
وتـــی: لەوســـاوە لـــە یـــەکبووین جیـــا
هـــەوڵو تەقـــەلام بـــۆ ئەمشـــەو ئـــەدا
ئێـــستا تـــۆ ئـــەڵێیت، بـــە تـــۆ نـــاڕازیم
تۆبـــەم کـــردووە، یـــەعنی کـــە ســـۆفیم
ئـــەو قـــەولی خۆتـــە، تـــۆ بـــدە بـــە بـــاد

[1] فەرەح: خۆشی. خەڵوەت: تەنیایی.

بێـــرە پێشـــەوە هەرچـــی (بـــادا بـــاد)![1]
بـــە گـــەنجی ئەگـــەر هەرچـــییە بکـــەی
گونـــاهی کەمـــە، چـــونکە تـــۆ جوانکـــەی
بە عـومری جـوانی هـیچ قسـوور مەکـە
هەر وەقتـێ پیربـووی ئەوسـا تەوبـە کـە
موختەســـەر چـــاکە هەڵمـــەتم بـــۆ بـــرد
وەك گـورگی برسـی ژێـرەوژووم کـرد
گەلێ سـواری بـووم کێشـامە ژێـر بـار
بـەناز جارجـارێ ئـەیووت ئـەی هـاوار
فاســـیلەم نـــەدا تـــا وەقتـــی ســـەحەر
دامە بـەر کـوتو حەملـەی پـڕ هونـەر
ئەمەنـــدەم لێـــدا بـــە حەربـــەی چـــەرمین
ئەسڵی مەقسەدی گشـت بـوو بـە بـرین
خـــوێنو ئـــاو جـــاری لێئەهاتـــە خـــوار
وەکـو چـۆڕاوگەی گوێسـیلەی بـەهار
سەارســـەر لاشـــەی ئـــەو نەوجەوانـــە
ســـیسو شـــێواو بـــوو وەکـــو هەمانـــە
کاتـــێ بـــەتاڵ بـــوو خـــەیاڵی ســـەیران
هـــەواو خۆشـــیو شـــادی مەعشـــوقان
لـــەب بـــە خەنـــدەوە، هاتـــە کایـــەوە[2]
جـــەوابی منـــی وەهـــا دایـــەوە:
من کەی یاری تۆم، کەی بە تـۆ دۆستم
مـن بـۆ حـاڵی تـۆ مەینـەتیو کۆسـتم
چـــونکە شـــەیتانم، دوژمنـــی ئـــادەم

---

[1] چی ئەبێت با ببێت.
[2] لەب: لێو.

ئەیخەمــە عوســیان ئیســلام زۆرو کــەم[3]
ئـــەمن دوژمنـــی ئـــەولادی حـــەوام
(بـــەری) لـــە قـــاپی رەحمـــەتی خـــودام
تۆبەی چەند کەسی وەکـو تـۆم شـکان
چـــەندە عابـــدم خســـتۆتە عوســـیان
جـــوابم دایـــەوە وتم ئـــەی شـــەیتان
قەســـەم بـــە خـــودای زەمـــین و ئاسمـــان
تۆبـــەم لـــە جـــاران زۆر قائیمـــترە
نوێـــژو تاعـــەتم گـــەلێ چـــاترە
بۆیـــە هـــەر ئـــەموت مـــن تـــۆم بدیایـــە
تۆڵـــەی عالـــەمم لێـــت بســـەندایە
شـــوکر ئـــاواتم ئـــەوا هاتـــە دی
دوژمنـــی خـــۆمم بـــە سەرشـــۆڕی دی
یـــاخوا ســـەد خێـــری وەهـــا بێتـــە رێـــم
کە دوژمنی خـۆم هـەر بـۆ خـۆم بیگـێم
ئەلحەمـــدولیلا لـــە رۆژی مەیـــدان
چەند زەربەی کاریم بـە دوژمـن گـەیان
دوژمـــنم، شـــەیتان، بـــۆم هاتـــە مەیـــدان
هەر بە دەستی خۆی، خـۆی دا بـە تـران
ئەی شەیتان یـاخوا زوو بـۆم هەڵکـەوی
دیسان بەر حەملـەی (مـەزڵوم) بکـەوی

---

[3] عوسیان: یاخیبوون، فەرمان جێبەجێ نەکردن.

فەسڵی بەهارە

فەسڵی بەهارە، عەزیزم نۆبەتی سەیرانمە
وەقتی عیشوەو نۆش‌و شادی، زەوقی دەس لە ملانمە
چی لە دڵکەم، ئارەزووی وەسڵی مەهڕوویان ئەکا[1]
سەد جوانی حۆریی ڕووخسار لە دیوانا میوانمە
من نامەوێ خەت‌و خاڵ‌و نەقشی ڕووی دولبەران
چونکە خێمەی گوڵ‌و نێرگس مەنزەری چاوانمە
قەڵەم کوول بوو، لە وەسفی حوسنی تازە جوانان
ئەمجا نۆبەی تۆیە، ڕەقیب ئارەزووی مەیدانمە
بەهرەکەی شیعرم سوارە، تیغی زوبانم موو ئەکا
گەر ڕەقیبم بێتە مەیدان، ئەوساکە من سەیرانمە
سواری ئەسپی نالەبارە ڕەقیب لە دوور وا غار ئەدا
ئەمڕۆ (مەزڵوم) وا لە سەبرا موسابەقەی سوارانمە

[1] مەهڕوویان: ڕووی وەك مانگ.

کچە کورد

کچــە کــوردێکم زەریــفو هوشــیار
بــۆ کــزی هــۆزم، دڵســۆزو غــەمخوار
بــۆ ژینــی کــوردی گــیروەدەی هــەژار
دنیــام لێبۆتــە شــەوی تــیرەو تــار
ئــارامم نییــە، نــاگرم قــەرار

✯ ✯ ✯

تــاوێ لــە داغــی کــوردی بــەجێماو
دەمــێ لــە حەســرەت لاوانــی شــێواو
بــۆ حــاڵی ژینــی تــاڵی وەك زووخــاو
ئــازاری قــەبرم هاتۆتــە بەرچــاو
دڵ مەینــەتبارە دەروون پــڕ جــەخار

✯ ✯ ✯

حەیفــە کــە کــچو بــە کــچ ناســراوم
لــە تــانو پــۆی کــوڕ جیــاواز کــراوم
بــۆ خزمــەتکردن بێبــەش کــراوم
ســەر دانــێم لــە ڕێــی قــەومی فــەوتاوم
نەقــدی جانیشــم بکــەم فیــداکار[٢]

✯ ✯ ✯

ئــەوەی، کــە کــوڕو گــەنجو بــەکارە
بــۆ خزمــەتکردن دەســەڵاتدارە
بــۆ شکســتێنێ وا گرفتــارە
خزمــەتی هــۆزی لــەلا بێگــارە
دەمــی بەســتراوە نایەتــە گوفتــار

✯ ✯ ✯

[٢] جان: گیان.

کۆششــــی خــەڵکی لــــە بەرچـــاوانە
ئــەزانی هــەوڵیان کــە بــێ ســامانە
لەســـەریان نییـــە دەســـتی بێگانـــە
بۆیـــە وڵاتیـــان ئـــەڵێی جینانـــە[1]
وەنەوزی غەفڵەت نادا لــە رووی کـار

☆ ☆ ☆

تکایـــە بـــرای لاو، چـــاکو جـــوان
قــۆڵی لێهەڵکــەن وا بێنــە مەیــدان
بــە دڵ تێکۆشـــن، ئـــازا بێووچـــان
بـــەڵکو بچـــینە ریـــزی میللـــەتان
ســەربەخۆ بــژین نــەبین دەســتەوخوار

---

[1] جینانە: کۆی (جەننەت)ە، بەهەشت، فیردەوس.

هاوینی بەرزنجە

تریفــەی مانگەشــەو، بریقــەی کــلاوزەر
شــێوەی مــەحبوبان، دێتــە بەرنــەزەر
ســەدای لایلایــەی تــازە جوانــان
ئــەلاوێنێتۆ، دۆســـتو مەعشــوقان
کــزەی بــای شــەماڵ کــە دێ بــە جارێ
بــۆی گوڵــێ دێنــێ لــە باغچــەی یــارێ
قاســپەی نێرەکــەو وەختــی نیوەشــەو
دەنگــە بــۆ عاشــق، راپــەڕە لــە خــەو
جریــوەی چــۆلەکەی بــەیان لــە ئاسمــان
بەســتە ئــەخوێنن وەکــو عاشــقان
شــنەی بــای ســەحەر ئەشــنێتەوە
بــە نــاز گوڵــەکان ئەلەرێتــەوە
بولبــولی هــەزار لــەم چــڵ بــۆ ئــەو چــڵ
بــێ پــەروا ئــەڕوا لــەتاو عەشــقی گــوڵ
ســینەو باغچــەی بــەی، پــۆلی نــازداران
هاوتایــە لەگــەڵ ســپێدەی بــەیان
گۆنــای نــازداران بــە رەنــگ ئــاڵو ســوور
ســیوەیل لێیــداوە، نــەك ســووراوی ســوور
شــێوەی جــەوانان بــە وێنــەی غیلمــان
مەملەکەت جەنــەت هــەم (رەوزەی ریــزوان)
نەخشــاوی ســنعەت زاتــی کردگــار
بــۆ (مــەزڵوم) مــەدحی نایەتــە گوفتــار

کوڕەکاژاو[1]

ئـەی (کوڕەکـاژاو) بـەرزی هـەوادار
ساحێب نـەزارەت بـۆ دەشـتو کۆسـار[2]
سـەربەرزو بڵنـد، گشـت شـاخەکانی
سایەی سـەری گشـت قـەومی کـوردانی
بـە سـەربەرزیی تـۆو چـیای بێسـتون
سـەربەرزن قەنـدیل هـەم پیرەمـەگرون
دەماوەنــد دائـیم سـەنا خوانتــە
عاشــقی قــەدو بــاڵای جوانتــە
بـەردت هەمتایـە لەگـەڵ گەوهـەردا
غوبـارت تەعنـەی لـە سـەد جەوهـەر دا
ئێسـتاکە بۆچـی مـاتو شـێواوی؟
بۆچـی حـەزینو زەرد هەڵگـەڕاوی؟
بۆچـی ئەمەنـدە مـاتو غـەمباری؟
بۆچی ڕەنگ زەردی، بـۆ لێـو بـە بـاری؟
کـوا شـنەی پـاڵی بـەرەزای پاڵـت!
کـوا خێمـەی گـوڵو گوڵاڵـەی ئاڵـت!
کـوا پـۆلو دەسـتەی تـازە جوانانـت!
کـوا شـەرقیو نەشـید سـەراو ئـەیوانت!
کـوا خـوڕەی بـەفراو فەسـڵی بـەهارت!
کـوا دەسـتە دەسـتەی مەحبوبـەو یـارت!
کـوا سـروەی نەسـیم، بـەری بـەیانت!
کـوا نەغمـەی بولبـول دەوری گوڵانـت!

---

[1] کوڕەکاژاو: چیایەکی بەرزە لە شارباژێر (بەرزنجە).
[2] کوهسار: ناوچەی شاخاوی.

مــن داوا ئەکــەم کــۆهی بــە ســامان
حــاڵو ئــەحواڵی خــۆت بکــە بــەیان
جــوابی دامــەوە هــەر وەکــو بولبــول
وتــی: چــی ئــەڵێم بیگــرە بــە دڵ
مــن شــاخی مەشــهوور کورەکــاژاوم
لــە ئاســتی دوژمــن لارە کــلاوم
مــن جێگــای مــەردو پاڵــەوانانم
هــەم بێشــەی گــوردو شــێری ژیــانم
فەســڵی بــەهاران بــە خێمــەی گــولاّن
ئەڕازامــەوە هــەر وەکــو ڕێــزوان
چــەند چــەشمەی ئــاوی ســازگارم بــوو
چەند بــاغو باخچــەی پــڕ لــە کــارم بــوو
وەختــیَ گــوڵزاری خــۆم ئــەدی بــە چــەم
ســەد تەعنــەم ئــەدا لــە (بــاغی ئــیرەم)
پــۆلی نــازداران نــازك نــەو خــالاّن
ڕوومەت پەڕەی گــوڵ، قامــەت شمشــالاّن
بــە عیشــوەو نــازو لەنجــەولارەوە
بــە چــاوی مەســتی پــڕ خومــارەوە
ئــەهاتن بــۆ لام بــە عــەزمی ســەیران
ئــەمن جەنــەت بــووم، ئــەوانیش غیلمــان
چــەند زاتــی مەشــهوور قــەدیمی ڕۆژگــار
ئــەهاتن بــۆ لام بــە عــەزمی شــکار
ڕۆژیَ لــە ڕۆژان نیگــام کــرد بــۆ دوور
دیم گــەردەلوولیَ لــە ڕووی شــارەزوور
دنیــا سەراســەر بــووە بــە زوڵمــات
ئــەهالی غــەمگین حــەزینو دڵ مــات

پرسیم لـە كەسێ بـە كـوردی زوبـان
ئـەم غـەوغا چـییە، بـۆم بكـە بـەیان
دنیـا سەراسـەر بـۆ لـە گرینـە
بۆچـی مـەخلوقات دڵ پـڕ برینـە؟
لـەم خاكـە پاكـە چـییە قـەوماوە
دووربـێ فیتنەیـە، كەوتـە دنیـاوە؟
جـوابی دامـەوە بـە دڵـی پـڕ جـۆش
بـە گریـەو زاری بـە شـینو خـرۆش
حـاڵو ئـەحواڵی بـۆ كـردم بـەیان
ئەسـڵی مەسـئەلەی لا كـردم عـەیان
وەقتێ كـە بیستم رۆژی رەشی كـورد[1]
هاتمـە جـەنبوش، هـەتا شـەقم بـرد
كـردم بـە سـەرما خـاكی بـێ شمـار
یەخـەی خـۆم دری لـە سـەرتابەخوار
بـاغو باغچـەی گـوڵ كەوتنـە خـەزان
ناڵـەی بولبـولان گەیشـت بـە ئاسمـان
ئەمەنـدە گریـام كێشـام بـە سـەردا
وەك بـاوك مـردە بـانگم لـێ بـەردا
یـاخوا دەردی وا خـوا نەیـدا بـە كـەس
وەكو دای بە كـورد (مـەزڵوم)ی بێكـەس

[1] مەبەست لە تێكچوونی كۆماری كوردستان لە مەهاباد.

سکاڵا لە خزمەت یارا

یــاری وەفــادار، یــاری وەفــادار
نــازکو نــازدار، یــاری وەفــادار
لـە هیجرانی تۆ بـووم بـە کـۆی زوخـاڵ
نـەمکرد سـەیرانی گۆنـاو خـەتو خـاڵ
عەهـدە کردوومـە هـەر وەکـو فـەرهاد
لـە کۆی عەشـقی تـۆ خـۆ بکـەم بـەرباد
هـەر کاتـێ شـاد بـووم بـە دیـداری تـۆ
بـووم بـە خـاوەنی خـەتو خـاڵی تـۆ
لام مەتڵــەب نییــە تەعنــەی ڕەقیبــان
گوێ نادەم بە پەنـد، واعیـزو خویشـان[٢]
دەوڵــەتی وەســڵت بــۆ مــن کافییــە
تــاجی کەیخوســرەو لام بــەهای نییــە
گــەنجو ئیقبــاڵم دانــەی خــاڵی تــۆ
چــرای دیــوانم چــاوی کــاڵی تــۆ
خــوردو خــۆراکم ماچــی کــوڵمی تـۆ
شیشــەی شــەرابم ســای گــەردنی تـۆ
مەعبەدخانەکــەم خەڵوەتخانــەی تــۆ
قیبلــەگای ســوجدەم میحرابــی ئــەبرۆ
تــەوافی کەعبــەم وەســڵی دیــدارت
(حەجەرلئەسـوەد) خــاڵی ڕووخســارت

---

[٢] واعیز: ئەوەی نەسیحەت دەکا.

تـای عـودو تـارم دوو زوڵفـی خـاوت
سەرخۆشـی کـردم مەیخانـەی چـاوت
مێـزی شـەرابم سـینەی مەڕمـەڕت
مـەزەی شـەرابم دوو لیمـۆی تـەڕت
عـەرەق و بـیرەم ماچـی کـوڵمی تـۆ
سـاقی و پیاڵـەم چـاوی گەشـی تـۆ
دەم دەم ئەنۆشـم شـەرابی گۆنـات
دوو لیمـۆی کاڵـت، بـۆ مـەزە هێنـات
مەسـتی دوو چـاوی (عاشـقکوژی) تـۆم
جگـەر لەتلـەتی غـەمزەو نـازی تـۆم
چـاوت هـەڵبڕە، بزانـە مـن کـێم
ئـەمن مـەجنونی دوو چـاوی لـەیلێم
ئەسـیرم بـە دەس رەقیبانـەوە
هـەم بـە دەس دڵـەی ماڵوێرانـەوە
دەردم وەهایـە لـەیلی نازپـەروەر!
نزیکـە دەرچـم لـە پێسـتی بەشـەر
ئیـتر کۆتـایی کـەلامم نایـە
رەنگ زەردی عەشقم، شیفام قـەت نایـە
(مەزڵوم) وەك مـەجنون پیشـەی زارییـە
خولیـای عاشـقی بـێ قەرارییـە

کام ویژدان

کام دین، کـام ئیمـان، کامیـان ویژدانـە
ئـاخۆ کـام ئینسـان ئەمـەی لا جوانـە
گـەرماو شـەرارەی هـەتاوی بـەتین
خوێنم کـا بە ئـاو، هێزم کـا بێ تین
هەوڵبـەم بـە دڵ بـە درێـژی سـاڵ
بـە سـەرماو گـەرما بۆ ئیـدارەی مـاڵ
بـە سـاڵێ بـەحاڵ شـتێك پەیاکـەم
لـە مـردن کۆشـێ خێـزان رزگارکـەم
کـاتی حاسیلات، بـێ شـەرمو بێبـاك
لێم کۆ ئەبنەوە وەك داڵ بۆ سـەرلاك
بێ عـەرەق رشـتن، یـان رەنجی بـازوو
خەرمان بەش ئەکەن، سـەهل زووبـەزوو
بەشـی موڵکانـەی: ئاغـا، شـێخ، مـەلا
لە چوار بـەش بێشـك سێ بەشـی ئـەبا
ئینجـا چـی مـاوە بـۆ مەسـروفی مـاڵ
بـۆ جـلو بـەرگو پـێڵاوی منـاڵ
ئـاهو هەناسـەی ئـەم گشـت خێزانـە
بچـێتە ملـی ئـەو ملهوڕانـە
(مـەزڵوم) تـا شـێخو ئاغـا لـەناوبێ
لـە کوردسـتانا ئـازادی نابـێ[1]

---

[1] ئـەم هۆنراوەیـە لـە مەلیحـەخانی خێزانـی شـاعیر بیسـتراوەو شـێخ عومـەری کـوڕی شـاعیر نووسیویەتیەوە.

خەفەت دڵمی برژان

خەفـــەت دڵمـــی بـــرژان وەك كـــەباب
جەرگم لەتلەت بـوو وەك گۆشتی قەساب
درا لـــە شـیش‌و بـــرژا بـــە ئـــاگر
بـــۆ مـــەزەی شـــەراب ئـــەوەڵ‌و ئـــاخر
ســـەبرو تاقـــەتم لـــە دلاّ نـــەما
پـــردی تەحـــەمول لـــە ســـەد لا پســـا
لـــە رووی ســـەر زەمـــین فیعلـــی ناشـــیرین
ئەمەنـــدەم دیـــوە نایەتـــە نووســـین
عـــەرەقخۆر دائیم، پیاڵـــەی مـــەی بەدەســـت
بـــێ پـــەروا ئـــەیخوارد رووســـیای بەدبـــەخت
ناترســـێ لـــە رۆژ دیـــوانی مەحشـــەر
قـــەت خـــۆفی خـــوای نایەتـــە نـــەزەر
قەشمـــەری بـــە نوێـــژ، گاڵتـــە بـــە رۆژوو
ئیســـتیهزا بـــە حـــەج، زەكـــات‌و مـــەولوو[1]
عـــەرەق خـــواردنی ئەمەنـــد لا جوانـــە
قـــاپێكی بـــە دەس، دووی لـــە گیرفانـــە
بـــۆ خـــۆی زەرەرو بـــەلاّ ئەســـێنێ
هـــەر بـــە دەســـتی خـــۆی دیـــن ئـــەدۆڕێنێ
لـــە حـــاڵی مـــردن گـــەلێ بێحـــاڵن
تـــاڵبی هـــەواو نـــەفس‌و خـــەیاڵن

---

[1] ئیستیهزا: گاڵتەپێكردن.

خوایــە تــۆ خــۆت فعلیــان ئــەبینی
غــەزەبت بۆچــی بــە جــۆش نایــەنی
لــە دونیــا لــە مــن عاســیتر نییــە
باســی خــەڵق ئەکــەم خــۆم لــەبیر نییــە
(مــەزڵوم) گونــاهی خــۆم ئەکــەم ئیقــرار
تەڵــەبی عــەفوو ئەکــەم لــە ســەتار

مەرحەبا پارە

مەرحـــەبا پـــارە، مەرهـــەمی زامـــم
فـــەرەحی قـــەلب‌و دڵـــەی ناکـــامم
پـــارە، بـــە تۆیـــە قـــووەتی ئـــەژنۆم
ئـــەتۆ دەرمـــانی بـــۆ زامـــی بەســـۆم
پـــارە گریکـــی دڵـــی وێرانـــی
واســـیتەی روونـــی هـــەردوو چـــاوانی
ئـــەتۆ چـــاتری لـــە بـــراو بـــاوك
هـــەر ئـــەتۆی پـــارە، پریاســـکەی نـــاوك
بـــۆ تۆیـــە بـــرا بـــرا ئـــەکوژێ
لـــە رووی مەیـــدانا خـــوێنی ئـــەڕژێ
بـۆ تۆیـە دەوڵـەت حـەرب ئـەکا ئـیعلان
حـەیات تـەرك ئـەکا ئـەبووریٚ لـە گیـان
کاســـبان بـــۆ تـــۆ رۆژ هـــەتا ئێـــوار
هـەوڵت بـۆ ئـەدەن لـە لادێ‌و لـە شـار
بـۆ تۆیـە جـەردە کـە رێگـە ئـەگرێ
بـە گوللـە، جـەرگی رێبـواران ئـەبڕێ
بـــۆ تۆیـــە کـــە ژن حـــەیا ئەفرۆشـــێ
خـــۆی مـــەهتوك ئـــەکا لـــە بـــۆ قرۆشـــێ
پـــارە لـــە دونیـــا، هـــەر تـــۆ ئـــەنوێنێ
هەر وەکـو بولبـول سەربەسـت ئـەخوێنێ
پـــارە چـــەند پیـــاوی نـــەفام‌و هـــەرزە
بە تۆ بوو بە پیاو زیاد بـەم نـەوع‌و تـەرزە
چەند مـەردو عـاقڵ بـە بـێ دەردی سـەر
دێنـــە خزمـــەتی ئـــەبن بـــە نۆکـــەر
چەند کەسی ناکەس تـۆ کـردت بـە پیـاو

کــردت بــە خــاوەن دیــوانی تــەواو
بـە بـێ تـۆ پـارە چـەند سـاحێب وەجـاغ
مــات و غەمگینــە دەروون پــڕ لــە داغ
تــەنها خــەمڕەوێن جــەنابی ئەمــە
بــێ پــارە بەشــی هــەر جــەفاو غەمــە
هیچ کەس ناپرسێ لـە سـاحێب نەسـەب
لە قـەدرو حورمـەت لـە حـەیاو ئـەدەب
مــەلای بێچــارە کــە لێــی ئەپرســێ
هــەزار یاســین و تــەلقین بــە فلســێ
کێ بـە شـێخ ئـەڵێ لـە کوێـوە هـاتووی
دەروێش بە پولێ سـەد زیکـری یـاهووی
غــەیری پــارەدار هــەمووی بەتاڵــە
کــێ مــەلاو شــێخی هــەر لــە خەیاڵــە
هەرکـەس پارەی بـوو ئـەو کەسـە پیـاوە
دێنــە خزمــەتی لــەملاو لــەولاوە
ئەگــەر پــارەدار لــە فــەقیر بــدا
ڕەزیلــی بکــا تەعنــەی لێــدا
گــەلێ پێــی خۆشــە زۆر منــەتبارە
لای نەســیحەتەو فــەقیر بێچــارە
پێــی ئــەڵێ حەقتــە هەرچــیم پێبکــەیت
لام نەســیحەتە هەرچــیم پــێ بڵێیــت
(مــەزڵوم) بزانــە پــارە بــۆ دونیــا
چــەند فــەزلو هونــەر بــە ئینسـان ئــەدا

بۆ پارە

بـۆ پـارە گـەلێ خـۆی ریسـوا ئـەکا
موبتـەلای داوو سـەد بـەڵا ئـەکا
بـەیانی کـردووە پیاوچـاکانی زوو
دینتـان دینـارەو سـڵ ناکـەن لـە سـوو
پارەیـە مایـەی سـەرگەردا نییـە
هـەر پـارە ئەسـڵی ماڵوێرانییـە
کەسـێ کـە پـارەی هـەبێ بـە غـەزەب
دینـی بـە پـارە ئـەدا بـێ تەعـەب[1]
هەرکـەس دینـی خـۆی بـە سـیمو زەڕ دا
خـۆی خسـتە دۆزەخ، سـەرکا بـە قـوڕدا
هـەر پـارە ئینسـان ئەخاتـە عیسـیان[2]
تـەوەللای ئـەکا لـە دیـنو ئیمـان
پـارە چـەند کەسـی کـردووە مـەغروور
وەکـو دێوانـە بـە مەسـتی مەشـهوور
قـارون بـە پـارە (تەککـەبووری) کـرد[3]
خۆی ریسوای لای خواو پێغەمبـەری کـرد
کەسـێ ئینسـان بـێ لـە بـۆ سـیمو زەڕ
خـۆی رووزەرد ناکـا لـە رۆژی مەحشـەر
پێغەمبـەر بـۆ خـۆی داوێتـی خەبـەر
پـارە فیتنەیـە بـۆ حـاڵی بەشـەر
(مـەزڵوم) زەڕو سـیم خـاس بـۆ ژنانـە
سـوکو بـێ بـەهای لای مەردومانـە

---

[1] تەعەب: هیلاکو ماندوو. [2] عیسیان: تاوانو گوناهکردن.

[3] کابرایەکی دەوڵەمەندی بەنی ئیسرائیلە، لە سەردەمی حەزرەتی موسادا ژیاوە. موسا نەفرەتی لێکردو کابرا خۆیو خەزێنەکانی بە ناخی زەویدا چوونە خوارەوە، کینایەتە بۆ دەوڵەمەندی.

هەلۆو ڕێوی

تـــەیرێکی عـــاقڵ زیرەکـــی هوشـــیار
خـــانووی کردبـــوو لەســـەر یـــەك چـنار
بـــە عـــەیش‌و شـــادی بـــە خۆشـــی ژیـــان
لەســـــەر ئـــــەو دارە کـــــردی (ئاشـــیان)[٢]
ڕۆژێ لـــــە ڕۆژان ڕێـــــویی حیلـــــەکار
ڕێـــڕەو بـــوو ڕێگـــەی کەوتـــە بنـــی دار
ســـــاتێ ڕاوەســـــتا لـــــووتی هـــــەڵبڕی
لەســــەر دارەکــــە تەیرەکــــە فــــڕی
بـــانگی کـــرد ئـــەی تـــەیر لـــەو دارە بـــەرزە
بێـــرە خـــوارەوە بـــۆ ســـەر ئـــەم عـــەرزە
ئەگـــەر بـــە قســـەم قەناعـــەت نەکـــەیت
هەر بە دەستی خۆت، خۆت ریسـوا ئەکـەیت
بـــە کلکـــی تیـــژو ئەســـتووری زۆردار
دار لـــەت لـــەت ئەکـــەم هـــەروەکو مشـــار
کاتـــێ کـــە دارم کـــرد پـــارە پـــارە
مـــەردو نامـــەردی ئـــەو وەختـــە دیـــارە
بـــێ ســـزاو زەرەر هـــەر بـــە دەســـتی خـــۆم
کـــەوڵت ئەکـــەم‌و بـــە ژەمێـــك ئـــەتخۆم

✯ ✯ ✯

هـــەڵۆی خـــڕو جـــوان لێـــی هاتـــە گوفتـــار
وتـــی: مـــام ڕێـــوی جـــادووی حیلـــەکار

---

[٢] ئاشیان: هێلانە.

سـیحری تـۆ مـەعلوم لای مـن بەتاڵـە
عـەقڵت عەبەسـە، فیکـرت مەحاڵـە
بـڕۆ لـە ڕێـی خـۆت خـوا ڕزقـت بـدات
مـن نێچـیرت نـیم مـەعلوم بـێ لـەلات
هـەڵۆ زۆر ڕجـاو تەشەبووسـی کـرد
لـە لای مـام ڕێـوی تەئسـیری نـەکرد
بـە قـەهرو غـەزەب لەسـەر دار فـڕی
سـواری ڕێـوی بـوو تـا ورگـی دڕی
ڕێـوی کـرد پـارە، وەك شـێری جـەنگی
جـەرگی دەرهێنـا بـە زۆری چـنگی

☆ ☆ ☆

ڕێـوی بـۆ تـەماع وازی نـەهێنا
نـە هیچـی دەسـتکەوت، سەریشـی دانـا
ئـاخ لـە بـۆ کەسـێ نەچـێ بـە قـارا
لەگـەڵ دوژمنـا بکـا مـودارا
تـاکو فرسـەتێ دەسـکەوێ ڕۆژێ
یەخـەی پێبگـرێو خـوێنی بڕێـژێ

حەبی تەباشیر شرینقەی قەڵەم[1]

بـــرا نەخۆشــیو دەردی نـــەزانی،
نـــەزانی، بۆیـــە بـــە خـــۆت نـــازانی
جـــــەهل دەردێکـــــی نادیارییـــــە
فریـــای نەکـــەوی دەردت کارییـــە
داوو دەرمـــانی ئـــەم دەردە ونـــە
زانینـــی عیلمـــە هـــەوڵی خوێندنـــە
بچـــۆرە مەکتـــەب (دارولشـــیفایە)
موعـــەللیم دکتـــۆر دەوای لەلایـــە
حـــەبی تەباشـــیر، شـــرینقەی قەڵـــەم
ئەبێتـــە شـــیفای ئـــازارو ئەلـــەم
ئـــەو کتێبانـــەی لـــە بەردەســـتتایە
ڕەچـــەتەیە کـــە دەوای تـــۆی تیایـــە
ئەجزاخانەیـــە هـــۆدەی دەرســـخانە
پـــڕ لـــە دەرمـــانی دەردی نەزانـــە
لەو ئەجزاخانە گـــەر دەوات ئـــەوێ
ســـەعیکە هـــەتا دەســـتت ئەکـــەوێ
بـــۆ تێکۆشـــینە ئەفـــەرمووێ خـــودا
(لـــیس للانســـان الا مـــا ســـعی)

---

[1] لـە دیوانەکەیـدا نەنووسـراوە، کـاك فەرەیـدونی حـاجی کـەریمو شـێخ عومـەری کـوڕی شـاعیر لەبەریانەو نووسیویانەتەوە.

چای خواردن

کـــوردە دەخیلـــە دەســـتم بـــە دامـــان
(ســـــەماوەرە زەرد) بهێنـــــە مەیـــــدان
ئـــاگری تێکـــە بـــا بێتـــە خـــرۆش
بـــە وێنـــەی دڵـــی عاشـــق بێتـــە جـــۆش
زیـــرەی ســـەماوەر بـــە گـــوێ ببیســـم
بـــە ئیزنـــی خـــوا لـــە دەرد ناترســـم
نەخۆشـــی راســـتە بـــە دەس خوایـــە
چـــایش وەك مـــەولود دەفعـــی بەڵایـــە
قۆریـــەی رووســـی، پیاڵـــەی ژاپـــانی
شـــەکری بـــەلجیکا، چـــایی ســـیلانی
هـــەمووی حازرکـــە لـــە دیوەخانـــت
بـــا شـــادمان بـــێ ئـــەهلی دیوانـــت
بـــۆ ئـــەهلی مـــەجلیس تێکـــە پـــەیا پـــەی
بـــە یـــادی دەوران (کـــە یـــا نـــانی کـــەی)
ئەگـــەر خوداوەنـــد مـــاڵی داوێتـــێ
پـــارەو حـــەیوانو حـــاڵی داوێتـــێ
بـــۆ تـــۆ چـــا خـــواردن ئـــەخلاقی پاکـــە
(نـــور لەســـەر نـــورە) وەك ئیحســـان چاکە
خوای گەورە بۆ خۆی بـۆی کـردووین بـەیان
ئـــەموالو ئـــەولاد زینـــەتی دونیـــان
مـــادام وەهایـــە وەك زەخـــیرەی مـــاڵ
شەکرو چای ئـەوێ هەرکـەس بـە پێـی حـاڵ
بـــرا ئـــەزانی شـــەکرو چـــا بـــاوە

ئاوماڵـــت ئـــەیخوا لـــەملاو لـــەولاوە
ئەگـــەر میوانـــێ رووی کـــردە ماڵـــت
شەکرو چات نەبێ، گـوی سـەگ بـە حاڵـت
مـــەڵێ قـــەدیمی زەمـــانی پێشـــوو
لـــە مـــاڵی شـێخو ئاغـــا چـــا نـــەبوو
یـــاخود لـــە بـــاوو بـــاپیرم پرســـی
شـــەکرو چـــا ئەسـڵەن نـــەبووە باســـی
مـــەڵێ مـــن نـــایخۆم نایـــە بـــە ماڵـمـــا
ســـیرەتی بابـــە بـــۆ مـــن بـــەجێما
منـــیش کاکـــە گیـــان تەســـدیقی ئەکـــەم
بـــاوو بـــاپیرت چـــای نـــەکردە دەم
کـــەی لـــە زەمـــانی ئـــەوان بـــرا گیـــان
رێگـــای تیجـــارەت بـــووە وەك ئـــەلئان
بـــۆی بێنـــە پێشـــێ ئـــەنواعی تـــەعام
بـــۆت نـــەکرد چـــایی نـــاگری ئـــارام
کـــێ دێ ئوتومبیـــل بـــە فـــەردەو بـــە بـــار
شـــەکرو چـــا بێنـــێ لـــەم شـــار بـــۆ ئـــەو شـــار
کـــەی بیســـتویانە بـــە شـــەمەندەفەر
بێتـــە شـــارەکان ئـــەنواعی شـــەکەر
پاپۆڕیـــان کـــەی دی تیجـــارەت بکـــا
بـــە نـــاو بـــەحرا بـــێ بـــازاڕت پـــڕ کـــا
ســـەنعەتی قـــەدیم کـــەی ئـــاوا بـــووە
ســـەروەتی ئێســـتا کـــەی ئەوســـا بـــووە
کاکـــە ســـەروەتی زەمـــانی پێشـــوو

دەوڵـــەتی ماڵــێ: بزنـــێ یـــا دوو بـــوو
ئەگـــەر خـــۆ ماڵـــێ جووتـــێ گـــای بوایـــە
ئـــەوە مـــەزن بـــوو چـــونکە فەلایـــە
ئێســـتا کـــام کـــەس ئـــەڵێی فـــەقیرە
ســـاحێب ســـەروەت و تـــەخت و ســـەریرە
هـــەموو ســـاحێبی پـــارەو مەعاشـــن
خـــاوەنی دەزگـــاو دیـــوانی باشـــن
هەرکـــەس بـــە نـــەوعێ کەســـابەت ئـــەکا
لەگـــەڵ ســـەڵتەنەت شـــەکرو چـــا ئـــەخوا
خـــەڵقی قـــەدیمی کـــەی لـــە مەیدانـــە
(ئـــەو نانـــە نانـــە ئـــەمڕۆ لـــە خوانـــە)
(مـــەزڵوم) ئەگـــەر تـــۆ وەکـــو ئـــەوان بـــی
نامـــەی ڕەزیلـــی بـــۆ خـــۆت ئەنووســـی

راوی نێچیرێ

رۆژێ بــە عــەزمی شــکاری نێچــیر
کردمــە شــانم تفــەنگی پێــنج تــیر
خەریتــەو چــەتاڵ ئەســبابی شــکار
پۆشــام بــە بــالآ لــە ســەرتابەخوار
چــوومە شــکارگای جــاری جــارانم
خــۆم خســتە حەشــار بــۆ نێچــیرانم
لــە ناکــاو گورگــێ رێگــەی لێگــرتم
بــە قەســدی خــواردن یەخــەی پێگــرتم
دەســتم لــە کــاردا هەڵمــەتم بــۆ بــرد
دوو ســێ فیشــەکم بــۆ رەوانــە کــرد
بــە زۆری گوللــە گــورگم کــرد هــیلاك
مێشکی تێکەڵ بوو لەگەڵ خــوێنو خــاك
کــە دیــم بێچــوەکەی خــەیلێ غەمگینــە
لــە داغــی بــابی دڵ پــڕ برینــە
دڵــم نــەیهێنا بێچــولەی هــەژار
هــەر وەکــو بــابی بکــەم گرفتــار
هێنامــەوە مــاڵ بــە کەشــكو پــەنیر
بــە گۆشــتی بــرژاو بــە قــەیماغو شــیر
پــەروەردەم ئــەکرد بــێ ســزاو زەرەر
تــاوەکو بــابی بــوو بــە هەڵمەتبــەر
نــازانم داغــی کوشــتنی بــابی
لــە دڵیــا مــاوەو هــەروا لــە یــادی
لــە بــۆ حــەقی خــۆی وا فرســەت بینــە

بـۆ قەسـاس سـەندن هـەر لـە کەمینـە
ناغـافڵ وەك مـار ئـاڵا لـە رانم
پـڕ دەمـی بـڕی لـە گۆشـتی گیـانم
ئاخ لە بۆ کەسێ دەسی کـەوت دوژمـن
رەگو رەچـڵەکی دەربێنـی لـە بـن
گـەورە نـەکوژیو بچـووك جێبێڵـێ
بیـێ بـە ئـاگر بـەربێ لـە خێڵـێ

جەژنە پیرۆزە

جەژنم غەمە، یاخود ئەسەف، بادەم تاڵە وەك زەهری مار
تەن سوختەو دڵ حەزینم لە فیرقەتی یارو دیار
تەن زامدارو دڵ سپێرم لە بۆ تەعنەی رەقیبانم
کونکون بووە جەرگو دڵم، هەر وەکو نەی ئەکا هاوار
لە راستیدا من کەسێکم لە ناو ئۆردووی دەردو غەما
فەقەت ئەمڕۆ بەرزە شانم فەریقو سپەهـ سالار
ئەوسافی خۆم گەر بەیان کەم لە بۆ ئێوە بە موختەسەر
گەهـ فاعیلو گەهـ عامیلم، گاهی جامباز لە ناوی شار
غەمم زۆرە، غەمی ئێوەش کە بێ مەیلن بۆتە سەربار
خوایە دووربن لە موسیبەت، هەم لە بەڵای رەبی ستار
دائم ئەڵێم بە رۆژو شەو (أسعد الله أیامکم)
موبارەك بێ لە بۆ ئێوە جەژنی ئەمساڵ هەر وەکو پار
با (مەزڵوم)یش لە غوربەتا جەژنی غەم بێو خۆراکی دەرد
بێ بەهرە بێ لە دیدارتان هەتا رۆژی دیوانی کار

سەلاحەدین

سـەلاحەدینی ئـەیوبی لەقـەب
ئیفتیخارمانـە ئـەی کـوردی حەسـەب
سـوڵتانە ئـەمڕۆ قـەهرەمانی کـورد
یەعنی شێخ مـەحموود حسـێنی نەسـەب
یەکسـەر تێکۆشـن بـرای هاوزبـان
لـە بـۆ ئیتیحـاد بـە رۆژو بـە شـەب
کـوردە دەخیلـە شـێرانە دەسـتوور
بۆ دەفعـی جـەهل عـیلم کـەن تەڵـەب
کاسەی مەعریفـەت پـڕو لێـوان کـەن
هـەموو بنۆشـن یەکسـەر (لەبالـەب)
سەربەستیو جەسـوور ئیرسـی خۆمانـە
بۆمـان بـەجێما لـە ئەجـدادو (ئـەب)
ئەم ئیرسەی کوردە با نەدەین بـە کـەس
نـەبێ بـە مایـەی خەفـەتو غـەزەب
ئیلتیمـاس ئـەکا (مـەزڵوم)ی فـەقیر
ئـەم نەسـیحەتە فێـر بـن لـە مەکتـەب

دنیاو چەرخ

رووم لــە تۆیــە، گــوێڕاگرە، بــۆت بەیانکــەم ماجــەرای دڵ
هەرچــی ئــەڵێم عــاجز مەبــە، بــا داغــی خــۆم نەبەمــە گــڵ
ئاگرت تێچــێ جیهــان! ڕەببــی گــەردنت شــکێ بــۆ کــردەوەت
تــۆی مەنبــەعی فســقو فەســاد، تــۆی ئالــەتی زوڵــمو قــەتڵ
شــاخی بــەرزت دەبــێ دەربــێ بــە دەم ســزاو نەگبەتــەوە
تــەختو بــەختت ســەرنگون بــێ، تــا قیامــەت ببــی خەجــەڵ
من بــە هــەدەر لۆمــەت ئەکــەم، بــە بــێ ســوودە تەعنــە ئــەدەم
هەرچــی بکــەی عــەیب نییــە، باکــت نییــە لــە تەعنــەی گــەل
بــێ ئوســوڵە ئیشــوکارت، بــێ مەتڵەبــە گــیرو دارت
بە کەر ئەدەی تەوقەی زێڕین، لە سەگ ئەکەی حیلەی غــەزەل
وەکــو شــەیتان تــۆ لــە ڕێگــە دەرئەکــەی منــداڵی خــەڵقی
نــانی بــاوکی خــۆی نــەدیوە، دنیــات دایــە خەزنــە لــە گــەل
وەکــو تاســی حــەمام وایتــە، وەفــات بــۆ کــەس نییــە تــا ســەر
تاڵبانــت بــە داغ ئــەمرن (مونکیرانــت) عــەدوون بــە دڵ
غــەیری (مــەزلوم) هــەموو عالــەم بــۆ وەســڵی تــۆ خرۆشــاوە
بە دەس سیحرو جــادووی تۆوە بیریــان چــووە دەردی ئەجــەل

ئامۆژگاری

ئـەم نەسـیحەتەم نووسـی لـە دەفتـەر
بیگـرە لـە گـوێ، هـەم بیکـە لەبـەر
پەنـدێکی نـافیع سـاحێب سـەوابە
رێنمـای خێـرو چـاکەو حیسـابە
رۆڵـە پێـت ئـەڵێم چـاکو خـۆش خووبـە
شـیرین کـەلام بـە گەشـاوە رووبـە
رووخۆش بە چاکە لەگەڵ هـەموو کـەس
لەگـەڵ غـەریبو فـەقیرو بێکـەس
رەحـم بـە هـەتیو، ئـەدەب لـە گـەورە
بچـووك دڵ خۆشـکە هـەر ئـەوە خێـرە
مـوکرم بـە رۆڵـە بـۆ خـۆت بفامـە
رەحـمو دڵـت بـوو، عـەقڵت تەمامـە
ئەگـەر تـاڵیبی نـەبی بـە ناکـەس
تـەوازع بکـە لەگـەڵ هـەموو کـەس
فەرموودەی حەزرەت شاهی (لەولاکـە)[1]
جـەزای خراپـە بـدە بـە چـاکە
لەگـەڵ هاودینـا یـەك دڵو رەنگبـە
لەگـەڵ بـێ عـەقڵ کەمـدوو بێدەنگبـە
لـە رەفاقـەتی هـەرزەو هـەرزەکار

---

[1] ئاماژەیە بەو فەرموودەیەی کە دەڵێت: لولاك لولاك لما خلقت الافلاك.

دووربە عـەزیزم زینهـار سـەد زینهـار
بـۆ پەیـدابوونی دوژمـن مەکۆشـە
دۆسـت پەیـدا بکـە سـڕیان بپۆشـە
خـولقی قەناعـەت شـیرین و بـەرزە
قەناعـە بکـە مەبـە بـە هـەرزە
کەسـێ ئینسـان بـێ تەکـەبوور ناکـا
هـەروەکو شـەیتان خـۆی مـەغروور ناکـا
خـۆت دەنـی مەکـە، مەبـە بـە دووڕوو
هـەر وەکـو مەگـەز مەنیشـە لـە گـوو
ئەگـەر وەعـدەت دا ئـەبێ وەفـات بـێ
راستگۆ بـە دائـیم سـەیرو سـەفات بـێ
بـە چـاوی سـووکی مەڕوانـە فـەقیر
فـەقیر خـۆی نـادا بـە هـەزار ئـەمیر
دنیـای بـێ بـەقا، زۆر بێوەفایـە
هـەر رۆژ بـۆ کەسـێ ئەچـێتە کایـە
زۆر بـە تاعـەت بـەو دەروونـت پـاك بـێ
نەزەر قەت مەکـە، چـاوت روونـاك بـێ[۲]
رۆڵـە ئـەمین بـە خیانـەت مەکـە
ئیسـلام بـە، تـەرکی دیانـەت مەکـە
لـە رووی بـاب و داك بـێ ئـەدەب نـەبی
بـا لـە ئـاخیرەت موعـەززەب نـەبی
قـەدری ئوسـتادت فـرە بزانـە

[۲] نەزەر: تەماشاکردنی مێینەی غەیری خوشك بە نیازی سێکسی.

بـێ ئـەدەب نـەبی ئـەخلاقت جوانـە
رەزیلـی مەکـە زینهـار سـەد زینهـار
ئینسـانی رەزیـل قـەت نـەگری بـە یـار
سـەخاوەت بکـە چـەندت تاقەتـە
سـەخاوەت تۆشـەی رێـی قیامەتـە
سـنعاتێ عـەزیزا بزانـە چـاکە
ویجـدانت بـێ کـردەوەت پاکـە
رووخـۆش بـە دائیم فـەرەح لـە دڵ بـە
لـە رووی خـەڵقا هـەر وەکـو گـوڵ بـە
ئیکرامـت بـێ لەگـەڵ میوانـت
لەگـەڵ دراوسـێو ئـەهلی دیوانـت

لە بەحری میحنەت و غەمدا

لــە بــەحری میحنــەتو غەمــدا، هــەموو عالــەم پەرێشــانە
لــە شــومی جــەوری گەردوونــە کــەوا پامــاڵی وێرانــە
ئەبــەد شــەرمی گلەمەنــدی لــە چــەرخی ئاسمــان ناکــەم
لــە جێــی دانــا، دەنــی دانــا، لــە هــەوڵی شۆڕشو شــانە
زەمانــە دون پەســەندە، گشــت بــە داغــی سینە ســوتاوە
بوزورگــانی کــەرەم پیشــە، بــە یــەك دەفعــە پەرێشــانە[1]
زەمــانی نامــەوەر، ئــەمڕۆ لــە تەنگیــدا خــەریك مــاوە
وەکو هەورێ بە دەم (صرصر) شێواوی حوکمی یەزدانــە
خــیلافو تــەرکی عاداتــە وەکــو مــەجنون لــە دونیــادا
بکــەم زاری هــەتا وەقتــێ کــە حەشــری جنو ئینســانە
لە دەس جەوری فەلەك ئــاگر لــە خــەرمانی دڵــم بــەربوو
خاکی عالەم بە سەر (مەزلوم) کە غەرقی دەردو هیجرانــە

---

[1] بوزرگان: گەورەو هەڵکەوتووان.

کەرە دێز

مایـــەی نۆمـــاڵیم کـــەرێکی دێـــز بـــوو
چـــاپۆکو وریـــا گـــەلێ بـــەهێز بـــوو
هەربەناو کەربوو رەوتو رەفتـار خـۆش
عـەقڵی زیـاتر بـوو لـە بـەعزێ بێهـۆش
چونکە ئەو کەرە چوستو چـالاك بـوو
دێزێکـی پەسـەند دەسو چـاو پـاك بـوو
خزمـــەتم ئـــەکرد بـــە رۆژو بـــە شـــەو
نەمئـەدا بـە سـەد ئێسـتری خۆشـرەو
عەجەب شێری بـوو بـۆ رێگـەو سـەفەر
لە دەشت کـەژدا چوسـتو هەڵمەتبـەر

☆ ☆ ☆

کـــاتێکم زانـــی خەبـــەریان هێنـــا
قاچـــی کـــەرە دێـــز لـــە بنـــا شـــکا
کـە دیـم کـەرە دێـز شـلو شـێواو بـوو
سـەبرم لێـــبڕا چـــاوم لـــێلاو بـــوو
هاتمـــە گوفتـــار لـــە رووی قـــارو قـــین
ئەمـــە چ کەســـە لـــە رووی ســـەرزەمین
کـێ وا جەسـوورە سـاحێب زۆرو سـام
قاچی ئەم کەرەی جیا کـرد لـە ئەنـدام؟
شـەرتە هـەقی خـۆم، بـۆ خـۆم بسـێنم
ریشەکێشـــی کـــەم جـــەرگی دەربێـــنم

☆ ☆ ☆

زانـــی غــــەزەبناك دڵــــم بەجۆشـــە
بــۆ قەساســی ئـــەو دڵ بـــە خرۆشـــە
بـــە رەســـمو تـــەعزیم هاتـــە پێشـــەوە
وتـــەی شـــیرین مـــەعنا کێشـــەوە
وتـــی غـــەم مـــەخۆ مەکێشـــە ئـــازار
هـــەقم بســـێنی رەحـــیمو غـــەفار
ئـــەم ئیشـــە ئیشـــی (..........)
ئیشـی شـێخ رەشید کـە خزمـی خۆتـە
☆ ☆ ☆
وەرنـــە کەســـی تـــر چ حـــەدی هەیـــە
تـــەجاوز بکـــا بـــەم دەرەجەیـــە
منـــیش ئومێـــدو رجـــام وەهایـــە
بـــۆ قەساســـی مـــن مەســـڵەحەت بوایـــە
وتم کـــەرە دێـــز قســـەت مەقبولـــە
قەناعـــەت ئەکـــەم لـــە لام مەعقولـــە
ئەمن خۆش ئـەبم (ســاڵح) خــۆش نابـیٚ[1]
بـــەم مەســـڵەحەتە قـــەت رازی نابـــیٚ
گەرچـــی خزمیشـــن عـــەفویان ناکـــا
خـــوێنی کـــەرە دێـــز تـــاقیق گـــوم ناکـــا
☆ ☆ ☆
ســـاحێب تفـــەنگو دەمانچـــەو تـــیرە
ژێـــرەوژوور ئـــەکا خـــاکی (فـــەقیرە)
مـــەعلوم دیـــارە لـــە لام رۆشـــنە

---

[1] ساڵح شێخ ساڵح کارژاوییە کە هاوڕێی خۆشەویستی مەزڵومو شەریکی بووە لە کەسابەتدا.

خــوێنی کــەرە دێــز دەبــێ بــە فیتنــە
هاتــــەوە گوفتــــار بـــــە دادو ئامــــان
وتــی (ســەید ئەحمــەد) دەســم بــە دامــان
مــن قاچــم شــکاو حــاڵم بــێ فــەڕە
مــەڵێن کــەرە دێــز هــەر مایــەی شــەڕە

☆ ☆ ☆

لــــە حقــــوقی مــــن گـــــەردن ئـــازابن
مــەحفوز لــە فیتنــەو بــەڵای خــودا بــن
تــۆش ئەگــەر مــەردی مــەردی بنوێنــە
(ســـالّح) رازیکـــە دڵـــی مەشـــکێنە
ئــەمن بــە قســەی ئــەو کــەری فــەقیر
چوومە لای (سالّح) بــە فیکــرو تــەدبیر
وتم براکـــەم بـــە (نەصـــی) خەبـــەر
هەرکەس ئیسلام بــێ بــەڵای دێتــە ســەر

☆ ☆ ☆

ئێســـتاش کـــەرە دێـــز قاچـــی شـــکاوە
ئەڵبـــەت خوداوەنـــد ئەوەنـــدەی داوە
هەرچــەند قــاتیلی (شــێخ رەشــید) بــووە
ئــەمری خودایــە ئــەو ســەبەب بــووە
ئــەبێ ســابیر بــین، قەناعــەت بکــەین
کــاری خودایــە کــەس عــاجز نەکــەین
وتـــی: چـــی بڵـــێم قســـەم نـــەماوە
پـــەتی (تـــەمورم) یـــەکجار بـــڕاوە

☆ ☆ ☆

ئـــەهلی (فـــەقیرە) ســـیغارو کیبـــار
ئـــەمکردن بـــە پەنـــد واتـــەی رۆژگـــار
لـــە حقـــوقی خـــۆم ســـەرفی نـــەزەر بـــێ
گـــەردن ئـــازابن گـــەر هـــەزار کـــەر بـــێ
کەرە دێـــز چـــونکە لـــەفزی شـــیرین بـــوو
لـــە بـــۆ دوژمنـــان مایـــەی خۆشـــبین بـــوو

★ ★ ★

کـــەرە دێـــزم رۆ، کـــەرە دێـــزم رۆ
مـــوتیعی فـــەرمان هـــیچ نەڕێـــژم رۆ
کاســـبی فـــەقیر هـــیچ نـــەزانم رۆ
ســـابیرو شـــکور بـــێ کـــاو دانم رۆ
ئـــازاو گورجوگـــۆڵ ڕێـــی کـــاروانم رۆ
شـــێری مەیـــدانی گشـــت کـــەرانم رۆ

★ ★ ★

هـــەتا تـــۆ مـــابووی هـــیچ بـــاکم نـــەبوو
غـــەمو غائیلـــەی خـــۆراکم نـــەبوو
کـــەرە دێـــزم بـــوو، بـــۆ (ئـــەخزی معـــاش)
هەر کەرە دێـــز بـــوو بـــۆ کـــاروانو ئـــاش
ئێســـتا تـــۆ رۆییـــت باڵـــت شـــکانم
ســـەرو ژێـــرت کـــرد بـــاری ژیـــانم
دوعایـــە ئەکـــەم رەببـــی گیرابـــێ
ســـەبەبکارەکەت غـــەرقی بـــەلاّ بـــێ

من کە ئەزەل

مــن کــە ئــەزەل مشــتی خــاکم، چــوومە ســلکی ئینســانەوە
مــن کــە ئینســانم حەقیقــەت، چــیمە بەســەر حەیوانــەوە
دڵی بەدخوو ئەوا شێت بوو لە دەس چەرخی زەمان ئــەمڕۆ
کــە مــام ڕێــوی‌و چــەقەڵ چــوونە لانــەی شــێری ژیانــەوە
بــۆ لــە داخــا مــن نــەمرم، بۆچــی دڵــم لەتلــەت نــەبێ
چــۆن مریشــك‌و کونەپــەپوو چــوونە ریــزی ئینســانەوە
وا لــە داخــا ڕۆحــم ڕۆیــی، بۆچــی نیگاهێکــت نــەکرد
کەســوکارت هــەموو مــردن خــۆ بــە خــاکی ئێرانــەوە
بۆچــی جارێــك تــۆ ناپرســی لــە ئــەحواڵی فــەقیرانت
هــەموو تووشــی وەرهــەم هــاتن چــوونە کــونجی زیندانــەوە
بۆچی فەلەك بۆتە خەرەك کە وا دۆخی غەم هــەر بــا ئــەدا
تــــانوپۆی دڵـــــی زارم کەوتۆتــــە نێــــو مەیدانــــەوە
لەگــەڵ ئــەغیاری بــەد ســیفەت دەخیلــە مەکــە لوتفــێ
کــە گــوڵزارو بــاغی ئەمــەل ئــەوەی بــە دەس نەزانــەوە
مەحسوبی تــۆ لــە هەرلایە ئەگــەر مابــێ وەکــو (مــەزڵوم)
پەرێشــانن هــەموو ئــەمڕۆ بــە دەس جــەوری زەمانــەوە

سەرگوزەشتەی مەزڵوم

سەرگوزەشتەی خۆم نووسی لە دەفتەر
ئیدارەو خوێندن تەواو سەربەسەر
شەش ساڵ بوو عومرم چوومە مەدرەسە
لە بۆ تەعلیمی عیلمو هەندەسە
هەتا دوو سێ ساڵ سەعیم کرد بە گیان
ئەوسایە مادەم چووە گوڵستان
وەقتێ کە عەقڵم تەواو هاتە دوو
بۆ خوێندەواری ئاگرم تێچوو
لە بۆ تەعلیمی عیلمو شەریعەت
چوومە سلەیمانی پڕ سزاو مەینەت
چەندە مامەوە بێ ماڵو بێحاڵ
بێ ئێوە ناخۆش رامبوارد بە سواڵ
جومعە دەعوەتم نانە رەقی کۆن
یا ماشێنی روون بە بێ تامو رۆن
من جەژنم ئەکرد بە شۆربای شیناو
ئەمکردە بەرم یەك کەوای دڕاو
لەگەڵ ئەم حاڵە بێ فلسو موفلیس
چواردە ساڵە بووم گەییمە تەسریف
چونکە لوتفی حەق یاوەرم نەبوو
بە تەرەقی خۆم باوەڕم نەبوو
وەسوەسەی دنیا بوو بە هامڕازم
بوو بە رەفیقی ئاواتەخوازم
مائیل بووم بە دڵ بە دنیاداری
کەمێ هەوەسو هەوای دڵداری
موبتەلابوونی (مەزڵوم) ئەپرسی
هەزارو سێسەد هەم چلی نووسی

خەوم دی[1]

ئەمشـــەو لـــە خـــەوما مـــودێرێکم دی
ســـاحێب ئیـــدارەو ســـوڵتەو تەجـــەللی
مـــودیر وەزیفـــەی خـــۆی تـــەواو ئـــەکرد
ئیشـــی میللـــەتی بـــە سەرچـــاو ئـــەکرد
ئـــەیکرد تەماشـــای ئیشـــی ئیســـتیهلاك
فـــەرمانی ئـــەدا سەربەســـتو بێبـــاك
رۆژێ دای لەزەنگ فەراشی بـانگ کـرد
هاتـــە ژوورەوە تەمـــەننای بـــۆ کـــرد
وتـــی ئـــەم غـــەوغاو هەرایـــە چـــییە
ئـــەم خەڵقـــە زۆرە ئیشـــی بـــە چـــییە؟
وتـــی: ئـــەهالین هـــەموویان هـــاتوون
بـــۆ وەرگرتنـــی شـــەکر پەیـــدا بـــوون
کوێخاکـــەی دوێنـــێ رۆنەکـــەی هێنـــا
هـــاتووە بـــۆ شـــەکر ئێســـتا وا لێـــرا
فـــەرمووی، پێـــی بڵـــێ بێتـــە ژوورەوە
حورمـــەتی بگـــرە هـــەر لـــە دوورەوە
ســـۆئالی لێکـــرد لـــە رووی موحیبـــەت
حـــاڵو ئـــەحواڵو ئیـــدارەو ســـیحەت
وتـــی: لـــە ســـایەی لـــوتفی تـــۆ چـــاکین
فەقـــەت بـــێ شـــەکر، گـــەلێ هـــیلاکین

[1] کزەڵ بۆ ئەم هۆنراوەیە لە پەراوێزدا نووسیویەتی:
هەرچیت کە بینی بە راست یا بە خـەو
گشت لارو پەرچە ئێستایش وەکو نەو

شـەکری ئـەداتێ سـەری چـوار کیلـۆ
ئـەڵێی فـلان کـەس: ئەمیشـە بـۆ تـۆ
ئەگـەر ئیشـەکە ئـاوا نەبوایـە
بـە مـەرامی خـۆی شـەکرم ئەدایـە
فـەراش دووبـارە ئەچـێتەوە ژوور
دیسـان تەمـەنا ئـەکات لـە حـزوور
ئـەڵێی فـلان شـێخ قوربـان هـاتووە
دوو ربـە نـۆکی بـۆ تـۆ ناردووە
دێتـە ژوورەوە ئەوەسـتێ سـاتێ
سـەری سـێ کیلـۆ شـەکری ئـەداتێ
کەسـێ کاغـەزی دۆسـتێکی بێنـێ
سـەری دوو کیلـۆ شـەکر ئەسـێنێ
ئـەمێنێ ئـەهلی فـەقیرو هـەژار
مسـکێن و زەلیـل، ژنـی هـەتیوبار
مـودیر عاقڵـە کـە ئـەیان بینـێ
بـە جێگـای ئومێـد کەسـیان نابینـێ
ئـەڵێ میعـادی شـەکر نـەماوە
بـە بیتاقەیـە هـەمووی نووسـراوە
ئیـتر بـە هـیچ کـەس شـەکر نـادرێ
بـڕۆن بـەیانی شـەکر ئـەدرێ
وەقتـێ سـبەینێ فـەقیرو هـەژار
ئەچـنەوە سـەری بـە چـارو ناچـار
مـودیر بیتاقـە لای خـۆی دائـەنێ
یەکـە بـە یەکـە ئیسـمیان ئـەخوێنێ
بە هەشت سەرخێزان بە سەد موشەقەت

کیلۆیـــە شـــەکر ئـــەدا بـــە رەحمـــەت
ئەگـــەر فـــەقیرێ شـــەکوای خـــۆی بکـــا
لێـــی عـــاجز ئـــەبێ هـــەم ریســـوای ئـــەکا
ئـــەڵێ هـــەی وەحشـــی بـــۆ عـــەقڵت وایـــە
بۆچـــی کارگـــەی شـــەکرم لـــە لایـــە
حکومـــەت چـــی داوە هـــەر ئـــەوە ئـــەدەم
مەعلوم حەقی کەس بە هیچ کـەس نـادەم
کەســـێ گـــوێی لێبـــێ ئـــەڵێ عادلـــە
ســـاحیب ویجدانـــە خـــەیاڵێ عاقڵـــە
یـــاخوا قـــانونو ئیـــدارەی وەهـــا
خـــوا نەیـــدا بـــە کـــەس نـــەبێ موبتـــەلا
کە ئەم حاڵـەم دی مـەعلوم بـوو لـە لام
بێدار بووم لە خـەو بـە گـورجی هەستام
وەقتـــێ ئـــەڕوانم مـــاڵی خۆمانـــە
لـــە کـــوێ مـــودیرەو، کامـــە دیوانـــە

بۆ (شێخ سەلام)ی شاعیر

ئەرێ هەی دڵەی غەمباری حەزین
تەیری نامراد ئاوارەو غەمگین
راپەڕە بڕۆ بۆ لای دۆستانم
دۆستی قەدیمم ئارامی گیانم
رێگا بگرە بەر بڕۆ تۆ بە تاو
تۆ رووبکەرە قەڵاکەی باراو

☆ ☆ ☆

ئازا کوڕانە سەرکەوە بە گیان
سەرەوژێر بڕۆ بەرەو لای (چنگیان)
لەوێ مەوەستە بگرە ملەو رێ
رێگا ئەتباتە مەرکەزی نۆدێ
بزانە نۆدێ جێگای پیرانە
مەرکەزی نەوەی شێری یەزدانە

☆ ☆ ☆

بکە زیارەتی مەردانی ئەوێ
ئوتومبێلی پێت بخەرەوە رێ
بەسەر (هەرمنا) بڕۆ بە حزوور
هەتا ئەگەیتە ئاوی گوکە سوور
لەسەر ئەو چەمە هەر مەگرە لەنگەر
هەتا لە هەوراز راست ئەچیتە سەر

☆ ☆ ☆

دڵــــە بزانـــە ئـــەو قـــەزا جوانـــە
جێگـــای شـــەرەفو کـــانی ویژدانـــە
جێـــی ئاسایشـــی ســـوڵتەی دەوڵـەتـــە
مایـــەی فـــەرەحو ژینـــی میللەتـــە
رووکـــەرە تـــەموین دڵـــەی پـڕ هونـــەر
لـــە بـــۆ دیـــدەنی دۆســـتو بـــرادەر
ئەگـــەر ئەتـــەوێ تـــۆ بـــی رووســـوور
(ســـەلام) بناســـە لـەگـــەڵ چـــوویتە ژوور
چـــۆن موعتەبـــەری هـــەموو دیوانـــە
بـــێ ئوســـوڵ نـــەبی ســـەلام بزانـــە
عـــەرزی ئیخلاســـم تەقـــدیم کـــە دەردەم
ئـــەمجا دەســـخەرە ناودەســـی ئەدهـــەم
وەکیلـــی منبـــە ئـــەی دڵـــەی (مـــەزلوم)
عـــەرزی ئیخلاســـم تەواوکـــە مـــەعلوم

حوزەیرانی ١٩٤٣

بەرزنجە

بەرزنجەیـــە مەرکـــەزی ئـــەولیاو قـــوتبی زەمـــان
بەرزنجەیـــە مەســـکەنی ئەســـفیاو مـــەردی جیهـــان
جێیـــەکی پـــڕ عـــیلمو ولاتێکـــی پـــڕ لـــە حـــیلم
مـــەکانێکی موقـــەدەس، بـــۆ ئـــەورادو زکـــری ســـوبحان
خـــاکی نـــەزەر کـــردەی تەهایـــە بـــە حەقیقـــەت
نابـــێ مـــەدحی ئـــەو خاکـــە تـــەواو، نـــاکرێ بـــەیان
ئاوو هەوای وەك بەهەشتە، ئاوباری عـەینی کەوسـەر
جێگای سیدقو سەداقەت، جگە لـە ئینس لـە جـان
جـانم فیـدای سـروەت بـێ، ئـەی خـاکی پـڕ هونـەر
ئـەی ئیحیاکـەری نـەباتاتو جـەمیعی گیـاو گـوڵان
لەوساوە کە (شێخەین) دەرچوون لـە دنیـا بـە وەفـات
ســـوتاوە بـــاغی ئەمـــەل تووشـــنەیە دڵ پەرێشـــان
هیممەت بکە ئەی منـەوەر بـە نـوورت جوملـە ولاّت
خەلاســی بــێ بــەڵکو، دڵــی خەســتەم لــە هیجـران
دڵی (مەزڵوم) لە کەیفی بەخششـی تـۆ وەك مـەجنون
دەتکێ لە هەوری چـاوم، ئەشـکم بـە میسـلی بـاران

قەڵای سروچك

ڕۆژێ بــۆ ســەیران بــە کــەیفو ســروود
چـوومە لای قـەڵای سروچـك مەشـهوور
وەقتـــێ ئـــەبینم قـــەڵای بێشـــومار
گشـــت خـــراپ بـــووە لەســـەرتابەخوار
تـــەواو ڕووخـــاوە دیـــوانو ســـەرا
شـــەقی بـــردووە وەك تـــاقی کیســـرا
پرســـیم ئـــەی قـــەڵا کـــۆنی وێرانـــە
کـێ تـۆی کـرد بینـا لـە ڕووی زەمانـە

☆ ☆ ☆

کـام حـاکم، نەخشـەی تـۆی دارشـتووە
چ پاڵـــــەوانێ تـــــۆی وا کـــــردووە
وتـــی: لـــە عەســـری قـــەدیمی زەمـــان
(ســـەلیم شـــا) بـــووە، فارســـی زمـــان
منـــی بینـــا کـــرد بـــۆ ژیـــانی خـــۆی
سەنگەربووم بۆ خۆی، ڕوونـاك بـۆ ئاسـۆی
خـۆی حـوکمی ئـەکرد بێبـاك لـە دونیـا
بەیـــداخی حـــوڕی لـــە بـــۆ هـــەڵکرا
گـەلێك زۆردار بـوو، سـاحێب پەهلـەوان
ســـیلاحی جـــەنگی شمشـــێرو قـــەڵخان

☆ ☆ ☆

ڕۆژێ (ســـەلیم شـــا) پرســـی لـــە ژنـــی

لـــە مـــن چـــاپوکتـر تـــۆ کـــەس ئـــەبینی
چـــالاکتـر لـــە تـــۆم بـــە چـــاو نـــەدیوە
نـــاوی کەســـێکم بـــەڵام بیســـتووە
گـــەلێ شـــەجیعە ســـاحێب جەمالـــە
خـــەیلێ خرۆمەنـــد زۆر بـــە کەمالـــە
نـــاوی مەشـــهوورە: ســـەید قەلەنـــدەر
جێگـــای بەرزنجـــە، لـــە نەســـلی حەیـدەر

★ ★ ★

بـەم قسـە خـەیلێ (سـەلیم) بـوو غـەمبار
جـــوابی ژنـــی دا لێـــی هاتـــە گوفتـــار
وتـــی: ســـبەینێ بـــە مـــەودای خەنجـــەر
ئـــەبڕم لـــە بنـــا ســـەری قەلەنـــدەر
کـــە هێنـــام ســـەری قەلەنـــدەر بـــۆ لات
جەســـارەتی مـــن مـــەعلوومی ئـــەدات
ئـــەمری کـــرد ســـوپا تـــەواو خرۆشـــا
ئەســـبابی جـــەنگی بـــە قۆشـــەن پۆشـــا

★ ★ ★

وەقتـــێ قەلەنـــدەر خەبـــەری زانـــی
ســـەلیم چـــەند ســـوپاو لەشـــکری هـــانی
پۆشـــای بـــە بـــالا هـــەر وەکـــو حەیـــدەر
شمشـــێرو قـــەڵغان، پێکـــانو پێکـــەر
رووی کـــردە ســـوپاو لەشـــکری عـــەزیم
تـــا لـــە (ســـلاوگە) گەیشـــت بـــە ســـەلیم
دەســـتی دا شمشـــێر ســـەید قەلەنـــدەر
بـــە قەســـدی کوشـــتن کەوتـــە نـــاو لەشـــکر

سـەلیم پەهلـەوان دەسـتی دا کـەمان
لـە بـۆ قەلەنـدەر خـۆی کێشـا مەیـدان

☆ ☆ ☆

چـەند زەربـەی سـەختی دا لـە قەلەنـدەر
بـە زەڕبـەی سـەلیم نـەیهێنا زەرەر
دەسـتی دا خەنجـەر قەلەنـدەر بـە قـار
هـەر وەکـو عـەلی حەیـدەری کـەرار
بـە شـیپی خەنجـەر کـە هەڵمـەتی بـرد
سـەری سـەلیم شـای لـە تـەن جیـاکرد
لەشـکری سـەلیم رووی کـردە فـیرار
بـەعزێ بـۆ زەڵـێ[1] قسـمێ بـۆ کۆسـار
قـەڵای سروچـك بـە زەربـەی هونـەر
گـیرا بـە زۆریـی بـازووی قەلەنـدەر

☆ ☆ ☆

تـەواو لەشـکرو سـوپای سـەلیم شـا
هـەموو تەسـلیم بـوون، سەراسـەر گـیرا
سـەری سـەلیم شـا، قەلەنـدەر دەردەم
لـە بـۆ تەماشـا نـاردی بـۆ حـەرەم
حـەرەمی سـەری سـەلیم شـای بینـی
گـاه گـاه ئـەگریا، گـاه پێئەکـەنی
ئـەم وەسـفەی عەجـەب هاتـە بـەر نـەزەر
ماجـەرای پرسـی سـەید قەلەنـدەر
وتـی سـەلیم شـا لـە رووی حەرەمـدا

---

[1] زەڵێ: ناو دەشتاییەکە لە بەردەم بەرزەنجەدا.

دوێ فــەخری ئــەکرد لافــی لێئــەدا

☆ ☆ ☆

ئــەیووت بــە زۆری بــازووی پــڕ هونــەر
ئــــەبڕم ســــەری ســــەید قەڵەنــــدەر
فــەخری کــرد بۆیــە وا کەســری هــانی
لافــی عــەکس بــوو، ئەیــدا زوبــانی
لــە پــاش نــەمانی حــوکمی ســەلیم شــا
ســـەراو ئـــەیوانم سەراســـەر رووخـــا
ئەمــە چــەند قەرنــە ئــەمن وێرانــەم
ســـەرکزو شـــێواو، دەســـتی زەمانـــەم
حـــاڵم ئەمەیـــە بـــۆت ئەکـــەم بـــەیان
نەشـــریکە (مـــەزڵوم) بیکـــە بـــە ئـــیعلان

نەورۆز[1]

بیستوومە کورد، جەژنی بوو سالان
لە حەمدی خواوە ئەمساڵ بوو بە دووان
لە نەورۆزدا بوو دەوڵەت بۆ کوردستان
فریای هەژار کەوت، وەك مەردی مەیدان
بوونە سەبەبی ژینی هەژاران
ئەی زاتی گەورەی ئەم حکومەتە
دوعا گۆییتان بۆمان فرسەتە
چونکە کۆششتان ژینی میللەتە
هەوڵو تەقەلای حوبو حورمەتە
دائیم دوعا گۆم بە دڵو بە گیان
بەراتی فەرموو دەوڵەت بە هەژار
بۆ گەدای لادێو هەژارانی شار
گەنمو جۆی زۆر دا بە فەردەو بە بار
جەژنانەی جەژنی نەورۆزی بەهار
بژی حکومەت، بمێنێ بۆمان
هیممەتی تۆیە زۆر بە ئاسانی
هەژاری دەرکرد لە چنگ گرانی
ویستی کە میللەت خۆشی ژیانی
بۆیە گەنمو جۆی زۆری بۆ هانی
پایە بڵند بێ تا ئاخر زەمان

[1] ئەم پارچە هەڵبەستە لە سالانی ١٩٤٢ – ١٩٤٣دا وتراوە کە لە کاتی جەنگی جیهانی دووهەمدا گرانییەکی گەورە بووە، لەو کاتەدا حکومەتی عێراق گەنمی بەسەر دانیشتوانی ئەو ناوچەیەدا دابەشکردووە بە سەرپەرشتی مامۆستا (زێوەر)، ئەم کارە بووە بە هەوێنی ئەم هەڵبەستە.

ئامری موشفق

ئــامری موشــفق گــەورەی میهرەبــان
پاشــازای مەشــهوور، ئــەمیری کــوردان
گەر مەدحــەت بکــەم ئیســمی کــەریمت
پشــــتی ســــەخایی حاتــــەمت شــــکان
ئیـــــدارەو عــــەدلت بۆتــــە نموونــــە
لــــە رووی دنیــــادا وەك نەوشــــیرەوان
میلللــــەت پــــەروەریت زۆر بێشــــوماره
چــاوی ئیحســـانت ئــەبینن هــەموان
یــەزدان داویــەتی بــە مــن فەرزەنــدێ
عومری گەییوە بــە سـێو چــوار مانگــان
بــەختی بــێ رزقــە، ئیقبــالی شــوومە
دایکــی بــێ شــێرە، تیفلــی بەســەزمان
بــە چــەند مەینــەتو بــە کــوێرەوەری
پەروەردەی ئەکەین بــە شــەکرو رازیــان
ئەمــە چــەند رۆژە شــەکری نــەماوە
گریـــەو فوغـــانی ئەگاتـــە ئاسمـــان
جـــا بـــۆ ئیـــدارەی ئـــەم بێگوناهـــە
ئیلتیجـــا ئەکــــەم لــــە عەدالــــەتتان
ئــەمر بفــەرموون شــەکری بــدرێتێ
تــاکو بێچــارە ئــەمرێ لــە برســان

ئیقتیساد

حکایـــەتێکی کـــورت‌و موختەســـەر
بۆتـــان بەیانکـــەم بیخەنـــە دەفتـــەر
وەکـــو شـــانامە هـــەر شـــەو لـــە لایـــە
بیخوێننـــــەوە لـــــە لای مەلایـــــە
باســـی ئیقتیســـاد ئەکـــەم بـــرادەر
گرتنـــی نەفســـە نـــەوەکو زەرەر
داهـــاتی خۆمـــان بـــا بخـــۆین چـــاکە
ســـنعاتی وەتـــەن دروســـت‌و پاکـــە
کلاشـــی خۆمـــان ســـەراپا پـــەڕۆ
بیکـــەرە پێـــت‌و خێـــرا پێـــی بـــڕۆ
کەوشـــی یەمـــەنی بـــۆ پیـــاو موناســـیب
جـاش کەوشـێ بکـڕە بـۆ پیـاوی کاسـب
لـە خـوری‌و مـەرەز، پۆشـاك‌و بـەرگت
بـازاڕت گـەرم بـا دووربـێ مـەرگت
دۆشـــاوی باســـوق ئـــەنواعی حـــەڵوا
خۆشـاوی شـەربەت مـەدە بـە خورمـا
شـــەرابمان دۆشـــاو، (مێـــوژە خـــۆڵاوە)
فرێیـــدە چـــایی‌و ئەســـبابی قـــاوە
ئیقتیســـاد بکـــە هـــەر بخـــۆ ســـەبیل
جگـەرەت نـەوێ گـوێ مـەدە بـە فیـل
مـەکرە شـقارتە بـە پـارەو قـڕوش
ئەسـتێ هـەڵگرە تـاوێکی بـۆن خـۆش
کـە پنـەکم خـوری هـی مـەڕی ناوجـار
نامـــەوێ پـــاڵتۆی بـــیلادی‌و بولغـــار
باســـی ئیقتیســـاد گـــەر بکـــەم بـــەیان
قەڵـــەمی (مـــەزڵوم) بـــۆم نایەتـــە ژوان

بەرزنجە

خاکە پاکەکەی بەرزنجەی دڵگیر
بێشەی شێرانە جێی ئەولیاو پیر
چاوگەی سازگاری داوێنی چیا
دەرمانی دەردی نەخۆشی ئەدا
سروەی نەسیمی بەیانیانی زوو
بە شنەو خەندەو شادی دێتە روو
ئاوی سازگاری چەشمەی خاوەن فەڕ
شیفای دەردانە لە لوقمان چاکتر
چ چاو ئەندازە وەلیکەی نازدار
بە دیمەن بوونە مێرگو مێرغوزار
عەماری نۆکو زەڕاتو جۆیە
چ خۆش نیشتمان بۆ منو تۆیە
دەنگو چریکەی کەوێ کوێستانان
ئەخوێنێ وەسفی خۆشی نیشتمان
وەختێ شوعلەی رۆژ ئەیدا لە شاخان
پرشە پرشی دوور ئەدا لە کەیوان
وەکو ئاوێنەی جامی جەم وایە
هەردەم وێنەیەك لە ناوی دایە
بە رەزا لەگەڵ خونچەی گوڵاندا
بە یەکتر شادن لەسەر ملاندا
تێك ئاڵۆزاون گوڵاڵەو چنوور
ئەم بە کەوای سەوز ئەو بە رەنگی سوور
نەخشاوی ئەمری زاتی کردگار
وەسفی خۆشیشی دوورە لە گوفتار

هەر بمێنی

هــەر بمێنـــێ چـــاکە نـــەمرێ، کۆنـــەحیزو باجییـــە
چــونکە ماتــە بــۆ حــاڵی خــۆی، باعیســی ئازادییــە
شــێتو شــەیداو هیلاکــی تــۆزی ئــاوی شــەهوەتە
حــاڵو شــەرمی کوانــێ، دینــی، تــاڵیبی گەوادییــە
ســەری زلو سمتــی پــانو چــاوی شــۆڕی دیــارە
کۆنـەحیزی چـۆڵو دەشـتو پـاڵ کـەژو نـاو ئاواییـە
تـا بمێنـێ سـەیرو سـەفای نـەرمو شـلی سـەر سمتەکـەی
هەر لـە کەیفو شەوقو شادی هەر لـە عیشـوەو شـادییە
بەرقـەرار بـێ، دەبـێ چـاکە بـەر قـەراربێ، بەرقـەرار
نەرمو شل ناو دۆلی سمتی، گەرمـە کـوورەی حەدادییـە
تــۆ لـەگــەڵ حیــزو قەحبــەو زۆڵو حــەرامزادەی
چـیتە کـارت کاکـە (مـەزلوم) باعیســی بــێ چــاوییە

من و بەگ

مـن ئـەزەل نیمـە خـوڵقی بـێ حـەیایی‌و بـێ شـەرم
بـەگ جـەنابی دوو بـەیانی سمتـی وا کەوتـە بـەرم
بێ تەحەموول، بێ قـەرار بـوو دەسـتی نایـە دەستم وتـی
مـن لـە بـۆ شـێخ‌و مـەلا بەندەیـەکی بـێ سـەرم
وتم ئەی بەگ بێ موشـەقەت پـێم نیشـاندە رێـی حـەرەم
وتـی مـاڵ‌و گشـت حـەرەم پێشکەشـت بـێ سـەروەرم!
وتم لوتفـت بـا زیـاد بـێ، کـامی لـووس‌و بـێ مـووە
وتـی یـا شـێخ خـۆت ئـەزانی لـەم حسـابە بـێ بـەرم
عـەرزی مـیرم کـرد کـە سمتـی رەعنـا خانـت نازکـە
وتـی سـاحێب ئیختیـاری نازەنینـە هـەم نـەرم
وتم ئـەی بـەگ پـێم نیشـاندە تـۆ مـەکانی خـەڵوەتم
وتـی بەنـدە خـادمێکی بـێ نـەواو بـێ فـەرِم
فەردی (مەزڵوم) فەردی رەعنا شیعری فـەردی کوردییـە
پـڕ لـە لـەغزو پـڕ موعـەمما مـن شـایەتی نـاو دەفتـەرم

☆ ☆ ☆

کـە دنیـای بـە گـای بـێ گـاوان زانـی
تێکـی بشـکێنێ‌و بیکـا تـالآنی
لـە بـۆ ریـش هـات‌و هیتلـەر نـەیزانی
کـە سمێڵیشـی دەنێتـە بـانی

بسم اللّە

ئەی قەڵـەم تـۆ بـۆم بنووسـە بـە جـارێ نـاوی بسـم اللە
ئـەی زوبـان تـۆ بـۆم بەیانکـە بـە دائـیم نـاوی بسـم اللە
لـە ئیجرای نوێژو دینـە، بـۆ حیفـزی دیـن هـەر پەرژینـە
دەم بـە دەم تەرکـە زوبانـت دەخیلـە تـۆ بـە بسـم اللە
چ کارێ موشـکیل گوشـایە، دەلیلـی چـۆڵو سـەحرایە
رەفیقـی کـاری تەنهایـە لێـت مـەعلوم بـێ بسـم اللە یـە
چــرای شــەوی تاریکــە، دەلیلــی پــردی باریکــە
رەفیقانــت تــۆ حاڵیکــە یەکســەر بڵــێن یـا بسـم اللە
کـاری گـران سـەهل ئـەکا، دڵـی وێـران تـەعمیر ئـەکا
هەزاران شـەیتان زنجیر ئـەکا، تـۆ هـەر بخوێنـە بسـم اللە
لــە ئـەجزای نوێـژو دینـە، لــە ئەسـبابی خـوا ناسـینە
بـۆ ئـایینیش ئـەو پەرژینـە، هـەموو شـادبین بـە بسـم اللە
باعیسی ئـاوی کەوسـەرە، سەربەسـتی رۆژی مەحشـەرە
رۆژی جــەزا موعتەبــەرە، کاکــە بڵــێ تـۆ بسـم اللە
لێت مەعلوم بێ ناوی خوایە، زیکری جوملـەی ئەنبیایـە
(ئەورادی) شا هەم گەدایە شـامو سـەحەر هـەر بسـم اللە
دەخیلـت بم (مـەزڵوم) ئامـان تـۆ بزانـە بـە رۆحو جـان
فـەرت نییـە بـە تۆزقاڵـێ ئەگـەر نـەڵێیت تـۆ بسـم اللە

شوکرانە بۆ خوا

حەمدو سەنای زۆر لە بۆ ئەو خوایە
مەوجودە دائیم لە هەموو لایە
خالقی ئاسمان، حەوت بە حەواوە
بە بێ کۆلەکەو دیوار وەستاوە
سفرەی رەحمەتی داخست لە زەمین
لە بۆ مەجوسیو گەبرو موسلمین
لە سفرەی ئەوە بە عەدلو کەرەم
رۆژانە ئەخۆن عالەم زۆرو کەم
فەرق ناکا دۆستی لەگەڵ دوژمندا
هەرکەس بە پێی خۆی رزقی پێ ئەدا
مولحید کفرکاو رێی عیسیان بگرێ
لە رزق‌و دۆزی فلسێ نابڕێ
دۆست‌و دوژمنی هەر بە یەك دەستوور
رزقیان ئەداتێ، بەلام خوارو ژوور
قسمێ بە رەنج‌و هەوڵ‌و تەقەلا
هەندێکیش ئەیدات لە لای (لابەلا)
قسمێ بە زۆری قۆڵ‌و هەوڵی شان
قسمێ تر ئەیخوا نانی (ناوچەوان)
بە قسمێ ئەدا نگین‌و ئیقبال
ئەبێ بە (قارون) بە سەروەت‌و ماڵ
قسمێ تا نانی رۆژێ ئەسێنێ

ڕێخۆڵــــەو دڵــــی بــــە ڕەنــــج ئەپســـێنێ
تەقســـیمی ئـــەزەل چـــۆن بـــۆی دانـــاوە
هـــەر ئـــەوەی هەیـــە هـــەتاکو مـــاوە
بـــە بـــەعزێ ئـــەدات نـــانی موشـــەقەت
بەعزێ ئیستڕاحەت، ســەیرانو ســیحەت
(مـەزڵوم) پێـی نـاوێ خـۆت موبتەلاکـەی
بـــۆ دونیـــا خـــۆت تووشـــی بەڵاکـــەی

مردن

مــــردن لــــە داغـــت دڵ پـــڕ بـــرینم
شـــەوو رۆژ دائـــیم هــەر لــە گــرینم
بـە شـەو خـەیاڵـت کـە دێ بـە سـەرما
بڵێســــەی ئــاگر وا لــــە جگــــەرما
ئـــەحواڵی قــــەبر دێتــــە بەرچـــاوم
دەجۆشـــێ دڵو جـــەرگو هـــەناوم
بڵێســــەو گــــڕەو گریـــەی دەروونم
قرچـــەی دڵەکـــەی زارو زەبـــوونم
ئـــاگری عیســـیان لـــە ســـەرتابەخوار
دەتکـێ لـە ئـەعزام سـووتانی یـەکجار
نـــەماوە ســـەبرو تاقـــەتو تـــابم
غـــەیری ئـــازارو دەردو عـــەزابم
بەو حاڵـە (مـەزڵوم) شـەو دەباتـە سـەر
بە سەد موشـەقەت جـەفاو دەردی سـەر

پاڕانەوە لە خزمەت پێغەمبەر

یــا محەمــەد مــن زەلیلــی دەســتی شــەیتانم دەخیــل
شــەرمەزارو رووســیاهو غــەرقی عیســیانم دەخیــل
دڵـــڕەش و بێتاعـــەت و شـــەرمەندەیی قاپیەکـــەتم
بێکەســم، دەربــەدەرم، حــەبس و، زینــدانم دەخیــل
غــەیری لوتفــت مــن پــەناهو پشــتیوانم خــۆ نییــە
یەك نەزەرکــە، جاربــەجاریٚ مــەردی مەیــدانم دەخیــل
مەزرەعەی تــەقواو تاعــەت، وشــك و بــێ ئــاوە تــەواو
ئیلتیمــاس چــارە، ئــەی هــەوری رەحمــیٚ دەخیــل
بێ دەلیل و کوێری ڕێگەم، بــێ قایــدو دەســت و عەســا
ســەرکزو دڵ حــەزینی رۆژی میــزانم دەخیــل
تــۆی (شــەفیعی مــوزنبین)و مــن زەلیلــی دەرگاکــەتم
بگــرە دەســتم موســتەحەقی قــەعری نــیرانم دەخیــل
رەحمی تۆیــە مــن ئومێــدم، ئــەی رەحمەتــەن للعالــەمین
منــی (مــەزڵوم) دڵ حــەزینم دەس بــە دامــانم دەخیــل

پێغەمبەر

قەڵـــەم، قوربـــانی، نـــووکی خامـــەت بم
دیســـان بـــە فیـــدای ســـەتری نامـــەت بم
بنووســـە مـــەدحی شـــای خەیرولبەشـــەر
یـــەعنی محەمـــەد شـــەفیعی مەحشـــەر
بهێنـــە تـــەحریر ســـەڵاتو ســـەلام
بـــۆ خـــۆیو ئـــەهلو ئەســـحابی کـــیرام
شـــەوو ڕۆژ دائـــیم ســـەڵاتو ســـەلام
بنووســـە نـــەعتی شـــای خەیرولئـــەنام
لەبـــەر تـــۆ کـــردم (دنیـــاو مـــا فیهـــا)
بـــەڕو بـــەحرو ئـــاو، هـــەم بـــادو هـــەوا
تـــۆم کـــرد بـــە شـــافیع ڕۆژی قیامـــەت
شەفاعەت بکەیت خۆش بـە لـە ئومـەت
بـۆ مـوعجیزەی ئـەو بـەردی بـێ گیـان:
هێنایـــە گوفتـــار هـــەر وەکـــو ئینســـان
ئـــەو مســـتەفایە دۆســـتی خوایـــە
لەبـــەر ئـــەو دنیـــاش هاتۆتـــە کایـــە
لـــە ڕۆژی حســـاب، ســـاحێب گوناهـــان
ئەکـــەیت شـــەفاعەت لـــە ڕۆژی دیـــوان
عاســـیو خـــەتابار لـــە ئوممـــەتی تـــۆ
ئەبەخشـــێ لەبـــەر خۆشەویســـتی تـــۆ
خـــودا بـــە جـــاهی شـــای بـــۆراق ســـوار
خۆشـــبە لـــە جـــەوری (مـــەزڵوم)ی هـــەژار

تەکەبوورکردن

بیســـتوومە ڕۆژێ شـــەیتانی مـــەبغووز
کـردی تەماشـا لــە لـەو حلمـە حفـووز
دیتـــی بــە خــەتی قــودرەت نووســـراوە
بــە فرمـــانی حـــەق، ئــیعلان کـــراوە
یـــەك مەلائیکـــەی مووقـــەڕەبی خـــوا
لــە ئــەمری ئــامر (بــێ ئــەمری ئــەکا)
شەیتان ئەمەی دی لــە لــەوح نووســرابوو
بــە ئــەمری یــەزدان نەشـــر کرابـــوو
گەلێ مـەغروور بـوو تەکـەبووری کـرد
تــا تــەوقی لەعنــەت بەرگــەردنی کــرد
(مەزڵوم) ئەگەر تـۆ هۆشـت بـێ لەسـەر
قەت تـفو لـەعنـەت ناکـەی لـە بەشـەر

شوکرانە بۆ خوا

حەمـدو سـەنای زۆر بـۆ خـودای بێپـاك
لا شـەریکە ئـەو، فـەردو تـەنهاو تـاك
خـاڵقی وەحشـیو مـەلو مـوورو مـار
رازقـی رزقـی زیـرۆحو گیانـدار
دروسـتکەرەکەی سـەماو سـەر زەمـین
دۆزەخو ئـەعراف، فیردەوسـی بـەرین
ئاگاهـدار لـە حـاڵ، حـاڵی بـێ حـاڵان
هـەم بێـداری شـەو، ناڵـەی زامـداران
ئـادەمو حـەوات دروسـت کـرد لـە خـاك
بـە سـورەتی جـوان بـە ئـەخلاقی پـاك
بـە لوتـفو کـەرەم بـە رووی موحیبـەت
ئـەمرت پێکـردن تـا بچـنە بەهەشـت
فـەرمووت لـە گەنـدم مـەخۆن وریـابن
نزیکـی مـەبن لێـی تـەوەللابن
شـەیتانی لـەعین تـەفرەتان نـەدات
بـە سـیحرو جـادوو ئیغفالتـان نـەکات
تەقـدیری خـۆت بـوو شـەیتانی بەدبـەخت
خۆی کرد بـە عابـد چـووە نـاو بەهەشـت
بـە مـەکرو حیلـە ئیغفـالی کـردن
کـە گەنـدمیان خـوارد بێحـاڵی کـردن
چـەندە مانـەوە بـە عسـیانەوە
تۆبـەیان ئـەکرد ئەپاڕانـەوە
بـە لوتـفو کـەرەم تـۆ عـەفووت کـردن

دیسـان ڕەوانـەی سـەر زەویـت کـردن
لە نەسلی ئەوان چەند سـەد هـەزار کـەس
کـردت بـە نـەبی، نامـەت دانـە دەس
بـۆ سـەر تـەوائیف یـەك بـە یـەکت نـارد
بـۆ تـەبلیغی دیـن حوکمـت پێسـپارد
تـۆ لێـی خـۆش ئـەبی ئەیخەیتـە جینـان
سـیرەتی بابـە بـۆ فرزەنـد جێمـان
بـۆ خـۆت فەرمووتـە تۆبـەم قبوڵـە
تۆبـەی حـەقیقی لـە لام مەقبولـە
مـن گـەلێ عاسـیو خەجاڵـەتبارم
روو زەردو مـەحجووب هـەم شـەرمەزارم
سـیوای زاتـی تـۆ هـیچ کـەس ناناسـم
راجعـی خـۆتم خـراپ یـان خاسـم
خودایـە تۆبـەم لات بـێ قبـوڵ
چـونکە مـوزنیبم (مـەزڵوم)و مـەلول

نەخۆشی مردن

حـــەکیمی دەردان، حـــەکیمی دەردان!
شـیفا بەخشـی کـوول دەردی بـێ دەرمـان
لـــە وەقتـــی حاڵـــەت (مـــەرەزی مـــەوتا)
بگـــە بـــە هانـــام کـــەریمی یـــەکتا
پـــەناهم بـــە تـــۆ پادشـــای مـــەنان
قـــەترەیێ رەحمـــەت دەریـــای بێپایـــان
بـەڵکو خـەلاس بـین لـە هـەموو دەردان
مـەحفوزمان بکـەی لـە سـەلبی ئیمـان
دیســـان لـــە دەســـتی شـــەیتانی لـــەعین
نـــەجاتم بـــدە پادشـــای مـــوعین
بـــەڵکو دەربچـــم لـــە دونیـــای فـــانی
بـــە ئیمانـــەوە بـــۆ جاویـــدانی
هـــەم بـــە ئاســـانی دەربچـــێ رۆحـــم
تۆبـــەبێ خـــوا تۆبـــەی نەســـوحم
قـــەومانو خۆیشـــان هەریـــەك لەلایـــە
شـــینو گـــرینو هـــەر واوەیلایـــە
منـیش هـیلاکم لـە تـاو دەردی خـۆم
لـە ئێشـی نـەزعو حـاڵی مـەرگی خـۆم
تکایـە عەشـرەت، بـۆ مـن قـەت مـەگری
هەرکەس بۆ حـاڵی مـەرگی خـۆی بگـری
هـەموو کـەس ئـەمرێ یـەقینو مـەعلوم
منـــیش بـــەرێوەم زەعیـــفو (مـــەزڵوم)

کفن و دفن

پادشـــای غـــەفوور، پادشـــای غـــەفوور
رەحمـــانو رەحـــیم، پادشـــای غـــەفوور
هیـــوام بـــە تۆیـــە، حـــاکمی مەحشـــەر
قەڵـــەمی عـــەفووم بـــدەی لـــە دەفتـــەر
وەقتـــێ کـــە مـــردم، گیـــانم لـــەدەس چـــوو
قـــەومو خوێشـــانم هـــەموو مـــەئیوس بـــوو
کفـــــن ئـــــەکرن بەقـــــەدەر بـــــاڵام
بـــە دڵـــی حـــەزین بـــە جـــەرگی پـــڕ زام
مـــەلا بـــانگ ئەکـــەن بـــە ئەســـرینەوە
بـــۆ ســـەر مەیتەکـــەم بـــە گرینـــەوە
لیبـــاسو بـــەرگم لا ئەبـــەن یـــەکجار
تەختەشـــۆر دێـــنن بـــە چـــارو ناچـــار
وەقتـــێ کـــە شـــۆرام (مـــن بـــە تەمامـــەت)
ئەیکـــەن بـــە بـــەرما بـــەرگی قیامـــەت
مـــەلا ئـــەخوێنێ نوێـــژ لەســـەر مـــەیتم
گشـــت بـــەرێی ئەکـــەن تـــەرمو تـــابوتم
جگـــەر بریـــانم وا بوومـــە قەقنـــەس
فریـــام بکـــەوە خـــودای فریـــاد رەس
ســـوار ئـــەبم لەســـەر پشـــتی ئەســـپیدار
چـــوارپێی ئەســـپەکەم ئینســـانی رۆحـــدار
ئەمبـــەن بـــۆ قـــەبران خـــەیلێ بـــە تـــەعجیل
لـــەوێ دائەنـــێن ســەرســـامو زەلیـــل
ئەمخەنـــە قـــەبر بـــە ئـــەڵڵا ئـــەڵڵا

ئایـــات ئـــەخوێنن لــــە کەلامولئــــەڵڵا
مــــەلا بـــانگ ئەکــــەن تــــەلقینم ئــــەکا
مــــەر خـــوای غــــەفوور رەحمـــم پێبکـــا
تەســـویەی قــــەبرم ئەکــــەن بــــە هــــەمووان
بــــەجێم ئـــــەهێڵن قــــەومان‌و خوێشـــــان
(مــــەزڵوم)یــــش بــــە دڵ یــــەك رجــــا ئــــەکا
هــــەمووتان بڵـــێن خـــوا عـــــەفووی بکـــا

نۆ هەواری قەبر

کانی کۆی کەرەم، کانی کۆی کەرەم!
کەریمو غەفوور، کانی کۆی کەرەم
ئومێدم تۆبە خودایی غەففار
لەناو قەبردا بگەی بە هاوار
وەقتێ کە ئەمرین کۆچ ئەکەین لەپڕ
نۆ هەوارینو نۆماڵی قەبر
لەناو قەبردا غەریبو مەهجوور
هیچ کەس نابینین لە نزیکو دوور
خێرا بە ئەمرت یەکتای لامەکان
حازر لەسەرمان مەلەکەی رەحمان
جوابیان ئەدەین بە ئیزنی خوا
فەسیحو بەلیغ سەربەستو وریا
مەعبوودی حەقم یەزدانی تاکە
پێغەمبەری من شاهی لەولاکە
ئیمام قورئان، قیبلەم کەعبەیە
دینم ئیسلامە، ئیمانم هەیە
لێمان رازی بن ئامیرو مەئموور
جێمان جەننەت بێ هەر خۆتی غەفوور
چونکە غەریبم بێ ئەنیسو کەس
کەسی بێکەسان بە فریادم رەس
دوعام قوبوڵکە خالیقی بەشەر
لەبەر خاتری سالاری مەحشەر
دیسان بە خاتر جەمعی ئەنبیا
هەم بۆ خاتری فیرقەی ئەولیا
قوبوڵکە دوعام ئەی (بەحری علوم)
(الهي أنا عبدك المظلوم)

رۆژی خەیاڵ

رۆژی خـەیاڵ بـە دڵمـا هـات کـەوا بیسـتە تەمـەن یـاران
بـە چـی مەشـغوڵ بـبم، ئیـتـر چـی بـێ سـەبەبی گـوزەران
لـە دوای گەلێ فیکـرو خـەیاڵ بـە مەئیوسـی دڵـم دەرکـرد
لەبەر چاوم نەما نەسـرەت کـە مـن ئـەمرم، ئیـتـر بـێ نـان
کـە مـن کەسـبو کـارو ئیشـم لـەبـەر دەسو چـاوم نـەبوو
بـە مـەجبووری بگـرم کەسـێ کـە سـاحێب سـفرەو خـوان
فەقـەت وتم وەهـا چـاکە لـەسـەر فیکـرو خـەیاڵی خـۆم
بـۆ ئـەو شەخسـە مـن بنووسـم نامەیـەکی عەنبـەر ئەفشـان
خـەیالاتی دڵـم هاتـە وجـودو مـن بـەیانم کـرد
ئەگـەر مـن تـاڵیبی دنیـام، ئـەبێ فیکـرم نـەبێ ئیمـان
ئەگـەر موحتـاجو بـێ نـانم لـە دنیـادا چییە بـاکم
کـە ئـەم دنیـا فانییـە، وەفـای نییـە لـە بـۆ ئینسـان
شوکر (مـەزلوم) لـە فـەزڵی خـوا خـەریکی حەمدیـە دائـیم
خەساراتی نییە بـۆ کـەس خسـوس دەرحـەق بـە موسـوڵمان

پاڕانەوە لە خزمەت پێغەمبەر

ئـەی شـافیعی ڕۆژی مەحشـەر، دەسـتی مـن‌و دامـانی تـۆ
ڕوو سـیاهو پـڕ گونـاهم دێمـە حـزوور دیـوانی تـۆ
تۆ مـەحبوب‌و هـەم ئەقدەسـی، مـن ئەسـیم‌و شـەرمەزار[1]
غـەرقی بـەحری مەعسـیەتم دەخیلـی تـۆم ئامـانی تـۆ
شـیفای دەردم لـە لای تۆیـە ئـەی ڕەحمەتـەن للعالـەمین
خـۆت ئـەزانی‌و چارەسـازی دەردی مـن‌و دەرمـانی تـۆ
نییـە شـیفای دڵـی زارم ڕوو سـیاهو بـێ قـەرارم
مەگەر بـۆ خـۆت بکـەی چـارم یـا پادشـای گـەیلانی تـۆ
دڵ حـەزینم هـەر وەکـو نـەی بـۆ فیرقـەت ئـەناڵێنێ
ئینتـزاری لوتفـت ئەکـەم، عاشـقی تـۆم حـەیرانی تـۆ
مـن عاشـق‌و حـەیرانی تـۆم ئـەی سـەیدی مـەولای مـن
دەرکـراوو دەربـەدەرم لەسـەر خـوان‌و ئـەیوانی تـۆ
لـە دیـوانی ئیتاعـەتا (مـەزڵوم) کـوێری بـێ گۆچـانە
ڕێنمـاو عەسـای دەسـتم لـوتفی تۆیـەو ئیحسـانی تـۆ

---

[1] ئەسیم: واتە خەمبارم.

سکاڵا لە خزمەت خوادا

رەببی تۆ بۆچی منت ریسوا کرد
لە موڵكو میللەت منت جیا کرد
بۆچی بە جارێ کەسیفت کردم
لە فەیزو رەحمت موفلیست کردم
تانەی ئەغیار کەوتووە بە بار
بە دڵی حەزین لێت ئەکەم هاوار
شیفای دەردم لای تۆ مەوجودە
لە دنیاو ئاخر هەرتۆم مەقسودە
بەحری کەرەمت بۆ نایەتە جۆش
زەرەیەك بەخشی بە منی بێهۆش
گەرچی من عاسیو خەجاڵەت بارم
روو زەردو مەحجوب زۆر شەرمەزارم
لە موڵکی تۆدام هەر لەوێ ئەمرم
بە رووی رەشەوە دیوانت ئەگرم
غەرقی عسیانم دێمە حزوورت
بۆ تاوانبارە ئیسمی غەفوورت
خوایە بە جاهی شای بوراق سوار
خۆشبە لە جورمی (مەزڵوم)ی هەژار

بۆ بەرزنجە

دیسـان ئەلسـەلام ئـەی کۆگـای گەوهـەر
جێــی ئــەولیاو شــێخ، خــەتیبی مینبــەر
مــن بــۆ حــاڵی تــۆ شــێواوە حــاڵم
بــۆ دزو جــەردە: بــۆ بــووی بــە سـێبەر
ئــادەمو پــەری، عەشــایر هــەموو
بــۆ ئیتاعــەتت بەســتبووی کەمــەر
خاکـت گەوهـەر بـوو، غوبـارت جەوهـەر
چەندە شـەریف بـووی لای خـواو پێغەمبـەر
ئێســتاکە بۆچــی کــزو دامــاوی
هــەروا زەلیــلو خــوارو موحەقــەر
زەمـان رووی رەشـبێ بـۆ دەورو چـەرخی
کــردی پامــاڵی ئــەولادی حەیــدەر
مــن کــە ئەســیمو پــیسو بــەدکارم[1]
دوعــام ئەمەیــە قــەومو بــرادەر:
بــە (مــەزڵوم) بڵــێن بۆچــی شــێواوی
لــە داغـی عالـەم، چـەرخی دوون پـەروەر

---

[1] ئەسیم: خەمبار.

سکالاّ لەگەڵ پێغەمبەر

پێغەمبــەر بــە نــاو مــن ئــەولادی تــۆم
وەچــەی عــەلیمو ئەســڵ زادی تــۆم
دیســان لــە نەســلی فاتیمــەی زەهــرام
تــۆ (بــاپیرمی) بــە مــەعلومی عــام
ئــەمن هەرچــەندە ســپڵەو بــەدکارم
غــەرقی عیســیانم خەجاڵــەتبارم
عالــەم ئــەزانێ تــۆ بــاوانمی
ســەگی رووســیام تــۆ خــاوانمی
لــە دنیــا هەركــەس هــەیێ خاوەنــێ
نــەجاتی ئــەدا لــە گشــت تاوانــێ
لــە تــۆ زیــاتر هــیچ كەســم نییــە
كــە تــۆ كەســم بــی، كەسم بۆچــییە
تــۆش لــە لای خــودا زۆر موقەدەســی
بــۆ گوناهكــاران تــۆ فریــاد رەســی
قورئــانی كــەریم هەدیــەی بــۆ تۆیــە
ســەفەری میعــراج دەعــوەتی تۆیــە
ئەمانــە هــەموو بــە ئــەمری مــەعبود
بــۆ خــاتری تۆیــە هاتوونــە وجــود
تــۆش بــۆ خــاتری یــەكتای لامــەكان
هــەم بــۆ خــاتری ئایــاتی قورئــان
ئــەو رۆژە خــودا ئەبێتــە حــاكم

جــــەنابت قـــازی شــــەفیع و عـــالم
دەفتـــەری جـــورمم کـــە هاتــە دیــوان[1]
قەڵـــەمی عـــەفوو بـــدە لـــە عسـیان
زۆر خەجاڵـــــەتم کــــۆڵم عســــیانە
پیشـــەی (مـــەزڵوم)یـــش وەك زاڵمانــە

[1] جورم: گوناه.

پاڕانەوە لە خزمەت خوادا

خـــودا بێـــزارم لـــە قـــەلبی حـــەزین
بێـــزارم لـــە خـــۆم، ئـــەحواڵو نگـــین
لـــە بـــەختی شـــوومو نەحســـم تـــەوەللام
کـــە ئیقبـــاڵو تەجەلیشـــم لـــێم بێبـــەرین
ئەمەنـــدە بـــاری میحنـــەت بۆتـــە بـــارم
قـــەدم عەینـــەن، بـــوو بـــە چـــۆگانی چـــەمین
لەبـــەر عسـیان، دڵـــم ڕەشو قـــەلبم ڕەشو رووم ڕەش
(لـــە روو ڕەشـــم نانوێنـــێ ڕەشو شـــین)
لەبـــەحری قەســـوەتا غەرقـــە گیـــانم
نـــەجاتم زەحمەتـــە بـــۆ جێگـــای ئـــامین
مەزرەعـــەی تاعـــەتم وا وشـــکە تـــەواو
سەراســـەر زەرد بـــووە وەك پووشـــی هـــاوین
لـــە دڵـــدا ئاتەشـــێکی دەردی عیســـیان
کلّپـــەی ســـەندووە، بڵێســـەی بـــەتین
ئەمەنـــدە عاســـیو خەجاڵـــەتبارم
خـــوداو پێغەمبـــەرم لـــە مـــن نـــاڕازین
لـــە دنیـــا ئەمەنـــدە عاســـیو یـــەتیم
هـــەموو عالـــەم لـــە مـــن تەبـــەڕاو بـــەرین
خودایـــە بـــەم هـــەموو گوناهـــەوە چـــۆن:
ئـــەبێ بێمـــە دیوانـــت ڕۆژی دوایـــین
مـــنو نەفســـم چـــۆن لـــە رووی تـــۆو حـــەبیبتا
ئـــەتوانین چـــاوی خەجاڵـــەت هـــەڵبڕین
زوبـــانم چـــۆن ئـــەتوانێ بێتـــە گوفتـــار
کـــە نـــەیبوو لـــە دنیـــا زیکـــری یـــا مـــوعین
ئیلاهـــی بـــە جـــاهی حەبیبەکـــەی خـــۆت
ببـــورە لـــە جـــورمو خـــەتای (مـــەزڵوم)یـــن

كزەڵ و مەزڵوم پێكەوە ئەم چوارینەیان داناوە

كزەڵ:

بە بیری خۆم وەهام نیاز بوو سكەی رەواجی دین لێدەم
كە لێمدا بێ رەواج دەرچوو، فەلەك وا عەكسی هێناوە

مەزڵوم:

لە هەر لایەك هەبێ ئیمڕۆ ئەدیبو عالمو زانا
ئەویش وەك تۆ بە مەعلومی لە گەل هەروا بەجێماوە

☆ ☆ ☆

بۆ دەفعی ژارو ژەنگی جگەرە
بنێرە بۆ من دوو دارجگەرە[1]

☆ ☆ ☆

فەرد

لە ناو جاخێكا وەك گونی بەران
كیلۆیەك زیاتر نەبوو بێگومان[2]

---

[1] ئەم تاكە بەیتەی ناردووە بۆ (شێخ جەعفەری شێخ حسێن) كە داوای دارجگەرەی لێكردووە.
[2] شاعیر ئەو بەیتەی ناردووە بۆ مامۆستا (شێخ جەعفەری شێخ حسێن) كە لە پێشدا داوای تووتنی لێكردووە.

سوپاس

سوپاسی بەڕێزان مامۆستا (مەلا مەحموودی كزەڵ)و مامۆستا (حسن نێرگسەجاڕی) دەكەم كە هەندێ تێبینیو چەند وشەیەكیان بۆ ڕاستكردمەوە..
سوپاس بۆ مامۆستا یاسین كە خاڵۆزای شاعیرەو دەستی باڵای هەبووە پاراستنی ئەم دیوانە بۆ جاری دووەم.

شێخ عمر سید أحمد
كوڕی مەزڵوم

لە بەرهەمە چاپکراوەکانی مامۆستا ئومێد کاکەڕەش:

١) دیوانی عارف عورفی/ ساڵی ١٩٨٥.
٢) دیوانی حیلمی/ ساڵی ١٩٨٥.
٣) دیوانی سەلام/ ساڵی ١٩٩١.
٤) دیوانی شێخ رەزای تاڵەبانی/ ساڵی ١٩٩٩.
٥) دەنگی چەند شاعیرێك، لێكۆڵینەوە/ ساڵی ٢٠٠١.
٦) دیوانی مەزڵوم/ ساڵی ٢٠٠٣.

ئەو بەرهەمانەی بەدەستەوەن بۆ چاپ:

١) هۆنراوەی سەرەکیی گلکۆی ئازیزان.
٢) جوولەکەی کۆلگێڕی شێخ سەلام.
٣) دیوانی ئیبراهیم ئەحمەد.
٤) شیعرو ئەدەبیاتی کوردی.
٥) دەنگی چەند شاعیرێك، بەرگی دووەم.

زنجیرەی چاپکراوەکانی ساڵی ٢٠٠٥ی
بەڕێوەبەرێتیی گشتیی چاپو بڵاوکردنەوە لە وەزارەتی رۆشنبیری

ز	ناوی کتێب	ناوی نووسەر / وەرگێر	بابەت	جۆری چاپ
٢٠١	بەئاشتی کردنی پەروەردە	عەبدولعەزیز عومەر	پەروەردەیی	چاپکردن
٢٠٢	پیاسەیەك بەکووچەکانی قەدەردا	ئاوێزان نوری	شیعر	چاپکردن
٢٠٣	گۆڤاری تێکست ژمارە (٥)	چاپوبڵاوکردنەوە	گۆڤار	چاپکردن
٢٠٤	دەنگی بلورینی دەق	عەبدولخالق یەعقوبی	لێکۆڵینەوە	چاپکردن
٢٠٥	رۆناك	جگەرخوێن	شیعر	چاپکردن
٢٠٦	بۆ زمان	د.عیزەدین مستەفا	زمانەوانی	چاپکردن
٢٠٧	دوورگەی بێداری	تەها ئەحمەد رەسوڵ	شانۆگەریی	چاپکردن
٢٠٨	داستانی خەباتو ماڵئاوایی	شێخ حسێنە سوورە	بیرەوەری	چاپکردن
٢٠٩	ماچی گوڵشەنو کانیاوەکانی کوردی	ئەحمەد هیرانی	ئەدەبی	چاپکردن
٢١٠	شۆڕشی ١٤ی تەمووزی ١٩٥٨	عەبدولقادر ساڵح	رامیاری	چاپکردن
٢١١	کورد لەچەند تۆمارێکی مێژووییدا	کەیوان ئازاد ئەنوەر	مێژوویی	چاپکردن
٢١٢	فەرهەنگی کورد ناسین	مەلا عەبدولخالق شوانی	فەرهەنگ	چاپکردن
٢١٣	شیخ محمد خال مفسرا	عمر علی محمد	ماجستێرنامە	چاپکردن